

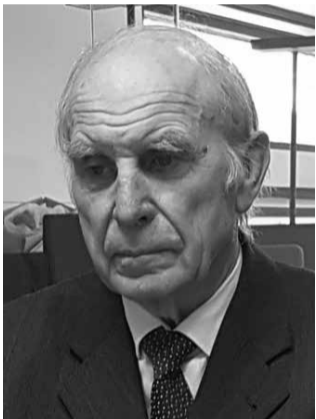
Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 6 (605)

AKTUALIJOS

APIBENDRINANTI IDĖJA LIETUVAI

Povilas Paštukas

Verslas – regionų pažangai

Verslas jau dabar galėtų padidinti BVP, jei būtų pakankamai jam reikalingų specialistų. Valdžia turi žinoti jų poreikį bent 3–5 metams į priekį, teikti užsakymus atitinkamoms mokymo įstaigoms, sudaryti joms sąlygas laiku parengti darbuotojus, kurių reikia verslui. Prie darbuotojų rengimo turėtų prisidėti ir patys verslininkai. **Po švietimo būtent verslo plėtra turėtų būti svarbiausias mūsų šalies prioritetas.** Didžiausias verslo poreikis jaučiamas atokesnių regionų centruose, savivaldybėse ir seniūnijose. Mažėjant gyventojų skaičiui, čia perspektyviausia plėtoti gamybos verslus, produkciją išvežant į miestus ir eksportuojant.

Užsienio ir mūsų stambaus bei vidutinio verslo investicijas reikia pritraukti į regionų ir rajonų centrus: čia gaminti mašinas, įrenginius, kurių reikia žemės ūkiui ir produkcijai perdirbti. Būtina vietoje gaminti buitines plataus vartojimo prekes. Seniūnijose reikia organizuoti žemės ūkio ir miško žaliavų perdirbimą iki vartoti tinkamo lygmens. Toms žaliavoms perdirbti čia turėtų būti steigiamos smulkios gamybos įmonės ir cechai. Tam užtektų esamos infrastruktūros. Nereikia didelių investicijų, nes verslą galima pradėti šeimos jėgomis, pritraukiant studentus, moksleivius ir neturinčius nuolatinio darbo seniūnijos gyventojus. Tokius verslus sėkmingiausiai galėtų plėtoti ūkininkai ir kiti kaimo gyventojai, organizuodami kooperatyvus, kurie tiektų žaliavas, gamintų prekes ir jas realizuotų. Vietoje pagaminta produkcija turi atsikovoti vidaus rinką, o stambios ir vidutinės žemės ūkio žaliavų perdirbimo įmonės, kurios iki šiol yra gavusios ES ir

šalies biudžeto milijoninę paramą, visą savo produkciją turėtų eksportuoti į užsienio rinkas.

Smulkiojo verslo skatinimas

Kad tokie verslai sėkmingai vystytųsi, **seniūnijoms reikia suteikti visišką savarankiškumą**, sutvarkyti socialines išmokas taip, kad visi darbingi gyventojai paramą gautų tik už darbą, kad visi pajėgūs – nuo mažo iki seno – turėtų galimybę dirbti ir užsidirbti pragyvenimui. Realiausia tai įgyvendinti – šeimų versluose. Tokius gamybos verslus reikia bent penkeriems metams atleisti nuo bet kokių mokesčių ir džiaugtis, kad jie dirba. Reikia žmonėms leisti dirbti pagal principą – viskas galima, kas nedraudžiama, kaip tai daroma Lenkijoje. Valstybė galėtų padėti įrengti tokius cechus panašiu principu, kaip dabar vykdoma namų renovacija.

Gaila, bet mūsų politikai ir ekonomistai, ignoruodami smulkųjų verslą, per dešimtmečius žlugdė jo vystymąsi. Lėtai augo bendras verslo lygis, todėl dabar visi dejuoja, kad „pyragas – nedidelis“. Jo nedidinant, kiti šaltiniai valstybės poreikiams tenkinti greitai išseks. Smulkusis verslas yra vidutinio ir stambaus verslo augimo šaltinis. Tai yra: vidurinė klasė, padidinta perkamoji galia, darbo vietos, inovacijų šaltinis, emigracijos stabdys ir galimybė imtis veiklos grįžtančiams iš emigracijos. Smulkusis verslas, gamindamas kasdienio vartojimo produktus, gali daug prisidėti, atsikvojant vidaus rinką iš tarptautinių monopolijų. Savų prekių ir produktų vartojimo didėjimas skatintų gamybą ir didintų biudžeto įplaukas.

Daugelyje Europos valstybių smulkusis verslas yra ypač vertinamas. Štai kaimyninėje Lenkijoje kaimai ir miesteliai pilni smulkiųjų verslų, nes ES pinigų jie nesukūšo į korupcinę infrastruktūrą, kaip tai atsitiko pas mus. Todėl visi turi darbo ir pajamų. Dabar Lenkijoje sėkmingai tiesiami keliai ir tvarkoma kita infrastruktūra. Estijoje šis verslas keturis kartus lenkia mūsų. Kiek būtų mažiau išvykstančiųjų ir daugiau darbo vietų grįžtantiesiems!

Nekalbu apie IT ir kitus aukštos pridėtinės vertės verslus, kaip savaime visiems suprantamus, perspektyvius ir reikalaujančius ypatingo rūpesčio. Jie regionuose dar ilgai nebus paklausūs. Jie dar ilgai nedominuos ir negalės aprūpinti darbu mažesnės kvalifikacijos gyventojų, kad užaugintų „didelį pyragą“ socialinėms reikmėms. Taigi ne-

reikėtų gyventi vien svajonėmis, bet kartu plėtoti ir tradicinius verslus. Be to, **reikia auginti ir savus darbdavius**, kitaip liksime tik imigrantų verslo pagalbiniais: šlavėjais, vežėjais ir kaminkrėčiais.

Poreikis prekybos ir paslaugų verslams vystytis atsiranda, kai įmonės ir gyventojai sukaučia pakankamai pajamų. Mažėjant ES paramai ir emigrantų perlaidoms, gamybos verslas kaip tik ir galėtų didinti biudžeto ir gyventojų pajamas. Prekybos ir paslaugų verslai turėtų daugiau dirbti eksportui. Nereikia didinti tiek prekybos, tiek ir kitų monopolijų. Dėl mūsų politikų nekompetencijos čia dingsta konkurencija ir laisvoji rinka. Kainų augimas ir infliacija suvalgo pajamų didėjimą. O tai dar labiau didina emigraciją ir pinigų nutekėjimą į kaimynines valstybes. Nereikia bijoti valdyti tuos procesus. Singapūre sutarta, kad dėl žmonių gerovės reikia riboti kai kurias laisves ir įvesti apribojimus.

Jei mūsų rinka ir toliau bus perpildyta importinėmis prekėmis, mums neberekės dirbti. Neberekės kurti verslų ir darbo vietų. Mums neberekės nei specialistų, nei darbuotojų, nei savos švietimo sistemos, nei ją valdančios ministerijos. Atrodo, kad ir kita valdžia bus neberekalinga, jei visi emigruosime. Taigi, pasirinkimas čia labai paprastas: globaliam verslui – laisva rinka, o mums – nedarbas. Arba galime kontroliuoti savo rinką ir duoti darbo visiems, pajamų gyventojams ir biudžetui.

Straipsnyje pateikiau mūsų atsilikimo priežastis, kaip pagerinti šalies valdymą, kaip atgaivinti regionus. Net sulaukus pritarimo šioms idėjoms, joms įgyvendinti reikės daug noro, darbštumo ir sąžiningumo. Norint geriau gyventi, reikia ir daugiau dirbti. Tam reikia **visuotinio politikų, gyventojų, verslo ir žiniasklaidos susitarimo bent dvidešimčiai metų**, atsisakant tam tikrų laisvių ir lengvatų, prisiimant tam tikrus įsipareigojimus ir apribojimus. Tai būtų ypatingas susitarimas, nepalyginamai vertingesnis nei dabar valdžioje esančių partijų. Be tokio susitarimo ir jo įgyvendinimo joks proveržis šalies ekonomikoje ir žmonių gyvenime neįmanomas.

Kuri iš mūsų valdžios grandžių galėtų inicijuoti, kontroliuoti ir koordinuoti tokio susitarimo įgyvendinimą? Man didžiausią nerimą kelia politikų tarpusavio rietenos, pakrikusios partijos, visur prasiveržianti nekompetencija ir vadinamoji „kolektyvinė atsakomybė“. Iš tikrųjų jos net ir nėra. ■

Julius Šalkauskas

ŠIAME NUMERYJE

Povilas Paštukas: apibendrinanti idėja Lietuvai

● 1 p.

Dėl nepasitikėjimo LR švietimo ir mokslo ministerija bei ŠMM Studijų kokybės vertinimo centru

● 2, 11 p.

Valstybės atkūrimo programos metmenys

● 3, 10 p.

Lietuvos Respublikos Seimo pranešimai

● 3–4 p.

Švietimo ir mokslo ministerijos pranešimai

● 4 p.

Karaliaučiaus kraštas – prūsų ir lietuvininkų žemė

● 5–6 p.

Edukologijos institutas Vytauto Didžiojo universitete

● 6–7 p.

Regioninė politika: Panevėžio idėja Lietuvai kviečia susimąstyti, kokia iš tiesų yra šalies regioninė politika

● 7–8 p.

Ar įstatymų skaičius – geriausias Seimo darbo matas?

● 9 p.

„Etnografinės“ mini ekspedicijos užrašai. Laba diena, Ukmerge!

● 9–10 p.

Lietuvos Respublikos Prezidentei
Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui
LR Seimo Švietimo ir mokslo komiteto pirmininkui
Lietuvos Respublikos Vyriausybės Ministrui Pirmininkui
Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijai
Studijų kokybės ir vertinimo centrui
Mokslo ir studijų institucijoms
Žiniasklaidai

PAREIŠKIMAS

Dėl nepasitikėjimo LR švietimo ir mokslo ministerija bei ŠMM Studijų kokybės vertinimo centru (SKVC)

LIETUVOS AUKŠTŲJŲ MOKYKLŲ
PROFESINIŲ SĄJUNGŲ SUSIVIENIJIMAS

LAMPSS

2018 m. kovo 28 d., Vilnius

Lietuvos edukologijos universiteto, Aleksandro Stulginskio universiteto ir Lietuvos sporto universiteto alumnų draugijų, Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinės sąjungos susivienijimo (LAMPSS), Lietuvos mokslininkų sąjungos įgalioti atstovai, apsvarstę susidariusią situaciją vykdant Lietuvos aukštojo mokslo reformą, išanalizavę ŠMM ir SKVC veiksmus, taip pat pritardami konferencijos „Lietuvos mokslo ir studijų institucijų darbuotojų padėtis žmogaus teisių aspektu“ 2017 m. lapkričio 22 d. rezoliucijai ir Memorandumui, atsižvelgdami į LAMPSS tarybos 2017 m. sausio 17 d. sprendimą išreikšti nepasitikėjimą švietimo ir mokslo ministre, skelbia **nepasitikėjimą Švietimo ir mokslo ministerija bei Studijų kokybės vertinimo centru**, kaip institucijomis, nesugebančiomis užtikrinti aukštųjų mokyklų jungimosi, jų veiklos optimizavimo planų, nevykdančiomis objektyvaus ir kokybiško studijų programų įvertinimo, nesprendžiančiomis Lietuvos mokslo potencialo finansavimo didinimo, žmogiškųjų išteklių (darbuotojų ir studentų) saugaus likimo ir nuolat sudaromų stresinių situacijų bei aukštųjų mokyklų materialiojo kilnojamojo ir nekilnojamojo turto panaudojimo bei kitų klausimų.

1. Švietimo ir mokslo ministerija nepasitikime dėl šių priežasčių:

1.1. ŠMM 2017 m. birželio 29 d. **pateikė neobjektyvius duomenis** LRV ir Seimui, svarstant universitetų tinklo optimizavimo planą.

1.2. ŠMM, teikdama minėtą planą, **neatsižvelgė į LEU bendruomenės nuomonę, Senato ir Tarybos sprendimus**, kad jungimasis su VDU būtų vykdomas tik su sąlyga, kad Edukologijos akademija,

savo veiklą tęs dabartinėse LEU patalpose, turinčiose infrastruktūrą mokytojams rengti.

1.3. ŠMM vadovė net keturis kartus buvo kviečiama susitikti su LEU bendruomene, tačiau tokiam susitikimui niekaip nesurado laiko.

1.4. Prognozuodama 2020 m. 50 proc. mažesnę abiturientų skaičių (lyginant su 2010 m.), ŠMM ėmėsi drastiškų veiksmų dar labiau sumažinti aukštosiose mokyklose studijuojančių skaičių, nustatydama reikalingą studijas nuo 2017 m. pradėti tik tose programose, kuriose bus ne mažiau kaip 15 priimtųjų (2016 m. slenkstis buvo – 8 priimtieji). Mokytojų rengimui LEU net 24 studijų programoms neskyrė nė vienos valstybinės finansuojamos studijų vietos, motyvuodama tuo, kad neva abiturientai nesirenka nekokybiškų programų. Planuodama priėmimo skaičius, ŠMM **neatsižvelgė į tai**, kad per pastaruosius 10 metų ateinančių jaunų mokytojų skaičius mokyklose sumažėjo net tris kartus.

1.5. ŠMM priėmė sprendimą **nutraukti priėmimą į visų trijų pakopų studijų programas LEU**. Ignoruodama LRV 2017 m. lapkričio 22 d. nutarimą Nr. 947, numatantį, kad dėl reorganizacijos LEU studentams bus sudarytos sąlygos baigti studijas Vilniuje, ŠMM, 2018 m. vasario 15 d. **įsakymu Nr. V-143 faktiškai politiniu sprendimu kvėstionuodama LRV nutarimą**, nuo 2018 m. liepos 1 d. panaikino LEU leidimą vykdyti studijas ir kitą su studijomis susijusią veiklą, palikdama visiškoje nežinioje ir stresinėje situacijoje beveik 3000 studentų ir per 700 darbuotojų.

1.6. Visuomenei **nėra tinkamai paaiškinta**, ką laimi Lietuvos švietimas,

uždarius vienintelį mokytojų rengimo specializuotą universitetą – Lietuvos edukologijos universitetą ir vietoj jo įkuriant kelis naujus mokytojų rengimo centrus. Per dešimtmečius visą sukurtą LEU infrastruktūrą (kabinetus, laboratorijas, centrus ir pan.) ŠMM numato išskeldinti į studijoms nepritaikytas patalpas Kaune, o į dabartinio LEU patalpas atkelti ŠMM, nors kaip tik racionaliau ir pigiau būtų ne LEU, bet ŠMM perkėlus į Kauną, panašiai, kaip kad buvo atlikta Estijoje, analogišką ministeriją perkėlus į Tartu.

1.7. Mokytojų prestižui didinti ŠMM paskelbė neva naują modelį, kuriame teigiama, kad „Mokytojas – savo srities žinovas, profesionalas, aprūpintas šiuolaikiškais mokymo priemonėmis, gaunantis tinkamą atlygį už darbą“. Tačiau **modelyje nėra duomenų ir faktų**, kiek dabartinių mokytojų yra ar nėra savo srities žinovai ir profesionalai, kiek jų nėra aprūpinti šiuolaikinėmis mokymo priemonėmis ir kiek jų dabar negauna tinkamo atlyginimo už darbą. Tenka ŠMM priminti, kad, nemokant tinkamo atlygio už darbą (nes modelyje planuojamas tinkamas atlygis tik 2020 m.), jau dabar pažeidžiama LR Konstitucija ir kiti įstatymai.

1.8. Lietuvos dėstytojų ir mokslo darbuotojų pagrindinis atlyginimas valstybiniuose **universitetuose yra net keturis kartus mažesnis nei ES vidurkis**. MOSTA 2017 m. birželio 29 d. pranešime pastebėjo, kad dėstytojų darbo užmokestis (bruto) didėjo tris kartus lėčiau nei atlyginimai šalies ūkyje ir du kartus lėčiau nei švietimo sektoriuje. Dar 2008–2009 m. sumažintas atlyginimas aukštajam mokslui pagaliau po 10 metų padidintas tik 20 proc., neatsižvelgus į vykusią infliaciją ir tam neskiriant jokio papildomo finansavimo – tik vidinių resursų sąskaita (kas tuoj pat nulėmė kontaktinių valandų studijų programose mažinimą ir studijų kokybės kritimą). **Sistemiškai nesutvarkius dėstytojų ir mokslo darbuotojų atlyginimo klausimų**, ŠMM vykdoma aukštojo mokslo reforma nepasieks norimų rezultatų, o universitetai taps tik „proletariato“ rengimo centrais. Nesusipratimas, kad ŠMM skiria ypatingą dėmesį biurokratiniam švietimo aparatui plėsti, kuriam skirti atlyginimai dažnai yra dvigubai didesni už mokslininkų ir dėstytojų atlyginimus, aparatui, kuris yra net 2 kartus didesnis nei pažangaus švietimo sistemą turinčiose šalyse, tokiose kaip Estija

ar Suomija.

1.9. 2018 m. sausio mėnesį ministrė J. Petrauskienė Seimo komiteto posėdyje, **atmesdama LSU bendrą nuomonę**, baiminosi dėl biomedicinos mokslų dubliavimosi Kaune, nuspėdama, kad iš tikrųjų jokio dubliavimo nėra, nes LSU vysto sporto, kūno kultūros, rekreacijos, reabilitacijos mokslą ir studijas, kurių LSMU visai neturi. Lietuvos sporto universitete (LSU) 2017 m. spalio mėnesį vykusiam jungtiniame Tarybos ir Senato posėdyje buvo svarstyti galimi valstybinių universitetų tinklo optimizavimo scenarijai ir **priimtas nutarimas prioritetą teikti savarankiškos sporto aukštosios mokyklos modeliui**. Nutarta šalies sporto, fizinio aktyvumo, judesių ir rekreacijos mokslą bei studijas sutelkti dabartiniame LSU – specializuotame sporto mokslo ir studijų universitete, ieškant realių partnerystės formų su kitais universitetais. Nepaisydami LSU bendruomenės, Senato ir Tarybos nutarimų nepritarti universiteto prijungimui prie LSMU, net neatsižvelgę į tarptautinių ekspertų aukštą sporto mokslo lygio LSU įvertinimą (tarp vertintų 200 specializuotų pasaulio universitetų pripažinta 3 vieta), Seimo nariai, skatinami ŠMM, nutarė, kad nėra kliūčių, reorganizuojant LSU, jį prijungti prie LSMU.

1.10. ŠMM nesiima iniciatyvos ir reikiamų žingsnių, kad Mokslo ir studijų įstatymo nuostatos, prieštaraujančios LR Konstitucijai, pagaliau būtų pašalintos. LR Konstitucinis Teismas 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ konstatavo, kad beveik keturiasdešimt šio įstatymo nuostatų prieštarauja LR Konstitucijai.

2. Studijų kokybės ir vertinimo centru nepasitikime dėl šių priežasčių:

2.1. SKVC 2018 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. SV6-4, pagal studijų kryptių vertinimo ir laikinojo akreditavimo tvarkos aprašo (ŠMM 2018-02-26 įsakymas Nr. 191) nustatytus rodiklius ir jų įvertinimo „rezultatus“, laikinai akreditavo (arba

REDAKTORIAUS KOMENTARAS

VALSTYBĖS ATKŪRIMO
PROGRAMOS METMENYS

Prof. dr. Jonas Jasaitis

Dabartinė padėtis

Lietuvoje susiklostė kritiška politinė, ekonominė ir socialinė situacija. Valstybę faktiškai užvaldė neįvardinta mafijos grupuotė, kuriai paklūsta visos svarbiausios viešojo gyvenimo sritys. Bandantys pasipriešinti šalinami, o visuomenės protestai slopinami, net pasitelkiant teisės saugos ir jėgos struktūras. Visiškai išsigimė partinė sistema: nė viena valdančioji ar oficialioje opozicijoje esanti partija neturi strategijos, kaip atkurti demokratinių institutų veikimą. Tai net nėra šių partijų uždavinys: jų viršūnės tenkina dabartinę sistemą. Šios partijos tapo vieno asmens arba siauro bendrininkų ratelio valdomais klubais, kurių vienintelis tikslas – bet kokiomis priemonėmis išlikti valdžioje.

Masinių visuomenės nusivylimą valstybe sukėlė nuolat mažėjanti piliečių perkamoji galia, didėjanti turtinė nelygybė ir masinis skurdas, nepagarba žmogui, pagrindinių jo teisių ir laisvių nepaisymas. Nacionalinės nelaimės mastą pasiekusi emigracija ne tik skaudžiai smogė valstybės biudžetui, bet ir įgavo tikro tautos išsivaikščiojimo mastą. Dar daugiau: nedarbo ir neteisėtumo iš Lietuvos išvarytus jos piliečius bandoma teisinėmis priemonėmis galutinai atskirti nuo gimtinės, primityviai supriešinant juos su likusiais Lietuvoje. Katastrofiškais mastais auga valstybės skola, kai nacionalinio gamybinio sektoriaus plėtrai neskiriama jokio dėmesio. Nevykdoma jokia regioninė politika: visiškai sąstingiu ir sunykimui pasmerktos užmiesčio (kaimiškosios) teritorijos ir net atokesnių savivaldybių centrai. Numarinta piliečių savivalda. Iškreipta teisės saugos institucijų veikla sukėlė masinį teisinį nihilizmą.

Visa tai rodo, kad būtini skubūs radikalūs sisteminiai pokyčiai, kuriuos įgyvendinti gali tik galingas visų pozityvių, valstybės ir tautos likimui neabejingų visuomenės jėgų susitelkimas. Pateikiame mūsų siūlomų permainų kryptis, kviesdami prisidėti, rengiant šią programą.

1. Valstybės valdymo pertvarka

Lietuvos Konstitucijoje įtvirtinta nuostata, kad mūsų valstybė yra demokratinė respublika, kurioje aukščiausia valdžia priklauso Tautai. Jos teisių niekas negali varžyti. Bet kuri valdžios institucija – įstatymų leidžiamoji, vykdomoji ar teisminė – tėra Tautos atstovė, vykdanči jos valią. Tačiau dabartinė valdžia šias konstitucines nuostatas nuolat pažeidžia, ribodama piliečių galimybes dalyvauti, sprendžiant valstybės vidaus ir užsienio politikos klausimus. Valdžios institucijos ignoruoja viešuosius interesus, tenkindamos tik siaurą savanaudiškų grupių ir individų užmačias.

Valstybės institucijų priedermė – stiprinti demokratinę šalies sąrangą, t. y. siekti to, ką Antanas Maceina vadino pilnutine demokratija. Visi esminiai vidaus ir užsienio politikos sprendimai turi būti priimami, tik gavus tvirtą visuomenės

pritarimą. Siekiant išplėsti piliečių galimybes dalyvauti šalies valdyje, būtina:

1) sukurti tokias referendumų sąlygas, kad visuomenė galėtų operatyviai išreikšti savo valią, sprendžiant politinius, ekonominius ir socialinius uždavinius, tobulinant valstybės Konstituciją, stojant į tarptautines sąjungas bei organizacijas ir dalyvaujant jų veikloje;

2) atkurti regioninę ir vietos savivaldą, kuri galėtų efektyviai įgyvendinti darnios subalansuotos plėtros programas, besąlygiškai laikydamosi ekonominių, socialinių ir gamtos saugos reikalavimų vienovės principo;

3) parengti naujus rinkimų į Seimą ir savivaldybių tarybas įstatymus ir poįstatyminius aktus, visiškai atsisakant „partinių sąrašų“ praktikos;

4) pertvarkyti LR Seimo veiklą ir sumažinti jo narių skaičių, atsižvelgiant į dabartinį sumažėjusį valstybės nuolatinių gyventojų skaičių. Seimo narių skaičius turi būti susietas su valstybės teritorijos administraciniu suskirstymu taip, kad kiekvienas narys turėtų aiškiai apibrėžtą apygardą. Seimas privalo nuolat vykdyti ne tik įstatymų leidybos, bet ir parlamentinės kontrolės funkcijas;

5) įvesti privalomą periodišką valdymo institucijų atsisakymą piliečiams ir įgyvendinti rinkėjų teisę priešlaikiniais rinkimais atšaukti ne tik susikompromitavusius, bet ir neefektyviai dirbančius išrinktus atstovus. Likviduoti perteklines, viena kitos veiklą dubliuojančias administravimo ir kontrolės institucijas. Visi viešojo sektoriaus institucijų sprendimai – lėšų panaudojimas, įplaukos į vietinį ir centrinį biudžetą ir kt. – turi būti nedelsiant skelbiami visuomenei;

6) pertvarkyti teismų sistemos darbą taip, kad ši sistema taptų atvira visuomenei, įvedant tarėjų ir prisiekusiųjų institutus. Jokia teisminė institucija negali turėti „tiesos monopolio“, komentuoju konstitucines nuostatas, šeimos sampratos ar tautos kultūros principus. Joks teismo sprendimas negali prieštarauti teisingumo ar visuotinai pripažintos moralės normoms. Teisės ir moralės atskyrimas teisės saugos institucijų veikloje – netoleruotinas;

7) atkurti visuomenės pagarbą valstybės Konstitucijai ir įstatymams, pertvarkant įstatymų vykdymo priežiūros, teisės pažeidimų ir nusikaltimų tyrimo, nuobaudų ir bausmių skyrimo bei kitus teisės saugos klausimus sprendžiančių institucijų veiklą. Nedelsiant atlikti vadinamųjų „rezonansinių bylų“ auditą. Panaikinti senaties taikymą tiek ekonominių, tiek ir kitų nusikaltimų tyrimo byloje.

2. Ekonomikos plėtotė

Ekonomika – vienas iš svarbiausių socialinių institutų, nuo kurio funkcionavimo priklauso valstybės galia ir visuomenės gerovė. Valstybės ūkį sudaro du vienas kitą papildantys sektoriai – privatus ir viešasis, kurių veiklą turi reglamentuoti analogiški teisės aktai, numatantys jų vienodą atsakomybę visuomenei.

Per pastaruosius du dešimtmečius Lietuvoje taip ir nebuvo įgyvendinta ekonomikos plėtros strategija, užtikrinanti jos augimą ir ilgalaikį konkurencinį pranašumą, naudojant pažangiausias technologijas ir masto efektą. Per šį laikotarpį įvykdyta daugybė ekonominių nusikaltimų, padariusių esminę žalą valstybei, sukėlusią milžinišką turtinę nelygybę, gyvenimo kokybės nuosmukį ir masinį (ypač jaunimo ir kaimiškųjų vietovių gyventojų) nedarbą, nuskurdinusių kvalifikuotos darbo jėgos išteklius mūsų valstybėje. Didžiausia žala padaryta valstybės gamybos, statybos ir transporto sektoriams: pramonei, agrarinei veiklai, žvejybos ir prekybos laivininkystei ir kt. Sunaikinta nemaža dalis šiuos sektorius aptarnavusių mokslo ir projektavimo institucijų.

Kai kurios ekonominės reformos (pavyzdžiui, žemės reforma, kuri tęsiasi nuo 1991 m. ir iki šiol dar neužbaigta) buvo sužlugdytos politizuotais arba korupcinių struktūrų

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

Vytauto Landsbergio kalba iškilmingame Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos minėjime. „Lietuvos Seimo nariai ir aukštieji pareigūnai, sveikinu Jus mūsų didelės šventės – Lietuvos atgimimo, prisikėlimo ir Antrosios Respublikos gimtadienio – proga. Pasidalysiu mintimis ne tik apie tai, kas ir kaip anuomet buvo, bet ir apie tai, ko tada, 1990-aisiais, nespėjome apgalvoti ir sutvarkyti. Tai lieka jaunesniems, nes jie turės toliau rėsti Lietuvos valstybės pamatus, kurti jos politiką ir kuo švaresnę teisę.

Turiu minčių būtent apie valstybės teisę *fundamentum regnorum*. Kovo 11-ąją gavome pareigą ir spėjome priimti pagrindinį konstitucinių valstybės atkūrimo įstatymų paketą, arba rinkinį. Vaizdas buvo aiškus, vadinamoji LTSR yra neteisėtas ir neteisintis darinys, okupantų primesta šabloniška klišė – neva, Sovietų Socialistinė Respublika, kurioje nėra nei rinktų sovietų valdžios, nei socializmo, nei respublikos. Laisvos valstybės pagrindai turi būti kitokie. Tikra Respublika su atskaitinga Tautai valdžia, laisvai pasirenkamos ar žmogiškos socializmo formos, ar modernaus kapitalizmo, t. y. laisvosios rinkos, bendruomeninės formos. Taip turėdami pasitvirtinę laikinąją postsovietinę Konstituciją, formaliai savą, nepriklausomą, nederintą su jokia Maskva, iš karto pradėjome rengti ir naują Lietuvos Respublikos Konstituciją, kurią priėmė Tautos referendume po pustrėčių metų – 1992 m. spalio–lapkričio mėn. Referendumas ir paskelbimo procedūra, nes galioja tik paskelbti įstatymai.

Bet kol kas klampojome po senas balas, ypač valstybės teisės požiūriu. Antai Baudžiamasis kodeksas, su kuriuo toliau gyvenome, numatė baustinus karo nusikaltimus dėl kariškių veiksmų prieš civilius karo veiksmų zonoje, taip rašė sovietinis kodeksas – karo veiksmų zonoje. Tačiau visa okupuotos Lietuvos teritorija 50 metų buvo vienokių ar kitokių karo veiksmų zona. Nuo raudonojo teroro ir masinių trėmimų iki Sausio 13-osios. O atkūrę valstybę ir veikdami kodeksų srityje nuleistomis rankovėmis, nesugebėjome suimti net Rainių miškelio sadistinių žudynių organizatorių. Jis, kolegų perspėtas, pasitraukė į Rusiją ir ten ramiai nugyveno amžėlį, gaudamas didelę KGB pulkininko pensiją.

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio 1949 m. deklaracijoje apie būsimą laisvą Lietuvą aiškiai sakoma: išdavikai atsakys Lietuvos teismui. Nors šiandien tai veikiantis mūsų valstybinės teisės įstatymas, sistemos dalis, negirdėjau, kad kada nors būtų juo remiamasi. Gyrnapusė. Karo nusikaltimai buvo totaliai pašalinti iš 1994 metų naujojo Baudžiamojo kodekso. Kieno interesas? Ar nebuvo įvykdyta daugybė karo nusikaltimų? Reikėjo naujų rinkimų, kad naujojo Seimo Pirmininkas imtųsi iniciatyvos užpildyti nesuvokiamą Baudžiamojo kodekso spragą. Tai buvo padaryta 1997 m.

Blogiausia, kad teismų praktikoje susijaukė nusikaltimai žmogiškumui ir genocidas. Kaltinti, ir kartais net nuteisti už Lietuvos žmonių komunistinį genocidą. Lietuva bus be lietuvių, skelbtas toks tikslas. Radome kelių ginčyti, skelbti savo nekaltę sofistinių išvedžiojimų metodais. Taip, žudžiau, tačiau tai ne genocidas. Sofistinės kazuistikos pinklėse Lietuva patyrė ir neleistiną politinį pralaimėjimą. Europos Žmogaus Teisių Teismas dauguminiu balsavimu nutarė, kad sribas Vasiliauskas nekaltas dėl genocido, nes Lietuvos pasipriešinimas nebuvo visuotinis Tautos pasipriešinimas, kažkokie būriai, kurių naikinimas, kad ir tapus šalies išdaviku, – menkesnis dalykas. Vasiliauskas laimėjo prieš sutrikusią Lietuvą. Manau, Lietuvos teisininkai, konstitucininkai, ne doktrinų gamintojai ir garbintojai, turi grįžti prie šio klausimo. Galvokite, jaunieji, Europos Žmogaus Teisių Teismas – dar ne Viešpats Dievas.

O kol kas, kur buvo dingę Nepriklausomos valstybės Pirmosios Respublikos kodeksai? Jei negalėjome realiai susigrąžinti jų *en bloc*, galėjome tai daryti palaipsniui, laikydami valstybės tęstinumo ir šiame plane. Padirbėkite, Lietuvos teisės istorikai, kaip ten klostėsi. Padirbėkite pažeistų pamatų taisytojais. Galbūt jūs. Niekada nevelu. Ačiū. Sėkmės jums gyvenimo ir teisingumo keliuose!“

Seimo nario knygos pristatymas. Ką išgyveno vaiku namuose augęs autorius? Seimo narys, pedagogas, aktorius, režisierius Robertas Šarknickas 2018 m. kovo 14 d. Seimo skaitykloje pristatė savo pirmąją knygą „Šarkos sielos

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 3 p.

šauksmas“. Tai autobiografinis pasakojimas apie berniuką, kuris nuo kūdikystės gyvena įvairiuose Lietuvos internatuose ir globėjų namuose. Knygoje autorius pasakoja savo gyvenimo istoriją ir parodo, kokį meilės stygių ir smurtą patiria vaikai, gyvendami globos namuose. Grasinimai, pažeminimai, skausmas, švelnumo ilgesys – nuolatiniai gyvenimo „vaiknamyje“ palydovai. Ši knyga – tai vaiko sielos šauksmas, tai tarsi laiškams mamai, kurios meilės jis nuolat ilgėjosi.

Stiprinti moterų apsaugą nuo smurto. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos nariai inicijavo bendrą, visoms Seimo frakcijoms atstovaujančių Seimo narių deklaraciją dėl moterų apsaugos nuo smurto. Seimo nariai ragina Lietuvos Respublikos Vyriausybę nebetęsti prieštarai vertinamos Stambulo konvencijos ratifikavimo procedūros, o daugiau dėmesio skirti Lie-

Medvėgalio piliakalnis Varnių regioniniame parke

Didžiosios Nemuno kilpos

tuvos teisės aktų tobulinimui, gerinant moterų apsaugos nuo smurto sistemą. Lietuvos teisinėje sistemoje galioja visos pagrindinės kovai su smurtu prieš moteris skirtos teisinės nuostatos, kurias siekia įdiegti Stambulo konvencija, ir šios teisės nuostatos gali būti tobulinamos neratifikuojuant Stambulo konvencijos.

„Vienintelė naujovė, kurią ši konvencija mums atnešė – „socialinės lyties“ sąvoka, kuri gali būti dviprasmiškai aiškinama kaip sąvoka, nepripažįstanti žmogaus lyties prigimtinę žmogaus ypatybę. Konvencijoje vartojama „gender“ sąvoka ir kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse vertinama prieštarai. Diskusijos paaštrėjo ypač pastaruosiu metu. Daugėja ir valstybių narių pareiškimų, kad, siekdamas išvengti dviprasmiškos situacijos su „gender“ sąvoka, jos neratifikuos Stambulo konvencijos. Pastarąjį mėnesį Bulgarijos ir Slovakijos premjerai padarė pareiškimus apie atsisakymą ratifikuoti konvenciją, Kroatijoje ir Vengrijoje ratifikavimo klausimo svarstymas atidėtas,

didelės diskusijos vyksta ir Latvijoje. Stambulo konvencijos dar nėra ratifikavusios 18 ją pasirašiusių Europos Tarybos narių, tarp kurių yra ir Jungtinė Karalystė, Liuksemburgas, Airija, Islandija, Graikija bei Čekija.

Saugomų teritorijų sistema. Kovo 14 d. Seime Valstybinės saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos kartu su Seimo Aplinkos apsaugos komitetu organizavo konferenciją „Saugomų teritorijų sistema – unikalus Lietuvos šimtmečio laimėjimas“. Saugomų teritorijų sistema apima 17 proc. visos mūsų krašto teritorijos, vienija 5 nacionalinius ir 30 regioninių parkų, rezervatus ir daugiau nei 100 draustinių. Konferencijoje pranešimus skaitė Seimo nariai, mokslininkai, Aplinkos ir kitų ministerijų, nacionalinių ir regioninių parkų, rezervatų direktorių, savivaldybių, nevyriausybinė organizacijų atstovai.

Bene pagrindinė kiekvienos šalies priemonė kraštovaizdžiui, gamtai, vertybėms išsaugoti – saugomos teritorijos. Bet dar svarbiau – sukurti saugomų teritorijų sis-

Nemuno deltos regioninis parkas

Nemuno ir Merkio santaka Dzūkijos nacionaliniame parke

temą. Daugelyje tarptautinių konferencijų akcentuojama, kad svarbu ne tik įsteigti saugomas teritorijas, bet ir užtikrinti vertybių apsaugą, pritaikyti jas lankymui. Per pastaruosius 10–15 metų ypač pasikeitė nacionalinių ir regioninių parkų veidas. Nauji lankytojų centrai su moderniomis ekspozicijomis kviečia leistis gamtos takais. Apžvalgos bokštai atveria didingas kraštovaizdžio panoramas. Pažintiniai takai kviečia atrasti unikalius gamtos kampelius ir jų grožį. Smagu kopti į sutvarkytus ir pritaikytus lankyti piliakalnius, regyklas.

Karstinės įgriuvos Biržų regioniniame parke

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJOS PRANEŠIMAI

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

Su išvystytu lazerių sektoriu Lietuva pakeliui į dar vieną pasaulinio lygio mokslo centrą

Lietuva turi puikų potencialą ir svariai dalyvauja Europos lazerių centro kūrimo projektuose – užima 6-tą vietą pagal iš pirkimų gautas lėšas, į Lietuvą jau atkeliavo 10 mln. eurų, susitikęs su švietimo ir mokslo ministre Jurgita Petrauskienė pabrėžė didžiausio aukšto galingumo lazerių infrastruktūros pasaulio mastu Europos lazerių centro vadovas prof. Carlo Rizzuto.

Susitikimuose su ministre ir lazerių mokslo bei verslo atstovais Lietuvoje buvo aptartos Lietuvos įsiliejimo į Europos lazerių centrą ELI – Ekstremalios šviesos infrastruktūros – sąlygos. „Europos lazerių centro ELI tikslas – išlaikyti Europą lazerinių inovacijų priešakyje. Lietuva turi puikų potencialą prisijungti prie ambicingo pasaulinio lazerių centro ir pasinaudoti jo atveriamomis galimybėmis“, – susitikime sakė C. Rizzuto.

Anot ELI vadovo, reikšminga, kad Lietuvoje stiprus tiek mokslinis, tiek pramonės lazerių srities dėmuo.

Nors Lietuvos lazerių bendrovės jau dalyvauja ELI veikloje ir padeda kurti du iš trijų Rytų Europoje ELI steigiamų itin pažangių tyrimų centrų, aprūpintų galingais laze-

riais specifiniams tyrimams atlikti, oficialus įsiliejimas į ELI Lietuvos mokslo ir verslo atstovams atvertų daugiau kelių naudotis pažangiausiomis lazerinių tyrimų galimybėmis ir patiems prisidėti prie jų kūrimo.

„Didžiojamės Lietuvos mokslo ir verslo pasiekimais lazerių srityje – mūsų šalies lazerininkams pavyko sukurti stiprią bendruomenę, šioje srityje turime stiprias sąsajas tarp mokslo, studijų ir verslo. Inicijavta tapti tarptautinės infrastruktūros dalimi atveria ne tik galimybes dalyvauti moderniausiuose pasaulio lazerinių tyrimų projektuose, bet ir didinti Lietuvos lazerių eksportą“, – sako ministrė J. Petrauskienė.

Pasak ministrės, ELI infrastruktūra telkia visas šiuolaikines ultratrumpųjų impulsų lazerių technologijas, todėl dalyvavimas jos veikloje naudingas tiek lazerių verslo, tiek mokslo atstovams. Tai vienas iš būdų perimti naujausias lazerines technologijas, diegti savo sukurtus sprendimus, testuoti komponentus galingoms lazerinėms sistemoms. Lietuvos potencialas lazerių sektoriuje, apimantis tiek studijų ir mokslo bazę, tiek šioje srityje sėkmingai dirbančias įmones, sudaro prielaidas pasinaudoti galimybėmis ir steigti ELI padalinius Lietuvoje.

Lietuvos lazerių mokslinių tyrimų infrastruktūra ekspertų buvo įvertinta aukščiausiu balu.

Lietuvos lazerių sektoriaus pardavimo apimtys paskutinius 20 metų išlaiko spartų augimą – po 10–20 proc. kasmet, o 2017 m. pardavimas išaugo 25 proc. ir siekė beveik 120 mln. eurų. 85 proc. produktų eksportuojama.

Lietuvoje šiuo metu veikia 35 lazerių įmonės, jose dirba 1 tūkst. darbuotojų, iš jų

10 proc. turi daktaro laipsnį.

Lazerių sektorius yra viena prioritetinių Lietuvos ūkio šakų, glaudžiai susiejanti tris pagrindines vertės kūrimo grandis – mokslą, gamybą ir pardavimą. Lietuvos mokslininkų pasiekimai lazerių srityje plačiai žinomi, o mūsų šalyje sukuriama produkcija vertinama daugelyje pasaulio šalių.

Lietuva pradeda veiklą CERN – pirmą kartą dalyvauja organizacijos Tarybos veikloje

Kovo 12–15 d. Ženevoje posėdžiavo Europos branduolinių mokslinių tyrimų organizacijos (CERN) Taryba, kurios darbe pirmą kartą dalyvavo ir Lietuvos delegacija. Lietuvos mokslų akademijos, Vilniaus universiteto, Švietimo ir mokslo ministerijos ir Užsienio reikalų ministerijos atstovai dalyvavo posėdžiuose, kuriuose buvo aptariami elementariųjų dalelių fizikos strategijos klausimai, prekių ir paslaugų tiekimo CERN sutartys ir jų sudarymo geriausios praktikos, organizacijos veikla ir kiti klausimai.

„Lietuva yra CERN asocijuotoji narė, todėl posėdžiuose dalyvavo klausytojo teisėmis, – teigia Lietuvos Ambasadorius Ženevoje, aktyviai palaikantis Lietuvos ryšius su CERN, Andrius Krivas. – Tai yra puiki galimybė Lietuvai artimiau susipažinti su įvairiapuse šios didelės europinės mokslinių tyrimų organizacijos veikla, užmegzti dalykinius horizontalius ryšius su kitų šalių atstovais. Tai paskatins Lietuvos tarptautinį bendradarbiavimą vykdam mokslinius tyrimus ir lietuviškais gaminiais bei

technologijomis prisidėti įgyvendinant šios organizacijos uždavinius.“

Pasak švietimo ir mokslo ministrės patarėjo profesoriaus Eugenijaus Butkaus, Lietuvos įstojimas į CERN yra natūrali jau užsimezgusių bendradarbiavimo ryšių plėtojimo pasekmė.

„Lietuvoje yra daug stiprių mokslinių tyrimų grupių, kurios atlieka specializuotus tyrimus, tačiau įvairių sričių specialistai – fizikai, technologai, inžinieriai, informacinių technologijų, biomedicinos tyrėjai tarpusavyje nepakankamai bendradarbiauja. Specialistų „kritinės masės“ sukaupimas leistų ne tik sėkmingai plėtoti bendradarbiavimą su CERN, bet ir vykdyti kitus tarpdisciplininius tyrimus, atrasti naujas tarptautinio bendradarbiavimo nišas. Tai gerai dera su ŠMM remiama Lietuvos tarptautinio bendradarbiavimo moksle ir švietime uždaviniais bei STEAM edukacijos strategija Lietuvoje“, – sako prof. E. Butkus.

Lietuvos asocijuotoji narystė (CERN) atveria papildomas galimybes įvairių sričių Lietuvos mokslininkams ir tyrėjams, pramonės įmonėms dalyvauti CERN veiklose. Siekiant stiprinti Lietuvos švietimo ir mokslo įstaigų bei pramonės įmonių bendradarbiavimą su šia organizacija, bus išnaudojami naujai užmezgami ryšiai, į Lietuvą kviečiami CERN ir kitų šalių atstovai, kurie detalčiau papasakos apie galimybes ir iššūkius, dalyvaujant priekinių mokslinių tyrimų organizacijos veikloje.

Lietuvos narystė CERN siejasi su naryste Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje (EBPO), kuri ypatingą dėmesį skiria inovacijoms. Lietuva su CERN bendradarbiauja nuo 1994 m.

KARALIAUČIAUS KRAŠTAS – PRŪSŲ IR LIETUVININKŲ ŽEMĖ

Dr. Algirdas Matulevičius

Tęsinys. Pradžia Nr. 5 (604)

Manoma, kad XVI a. Karaliaučiuje gyveno apie 20 proc. lietuvininkų. Apie 50 proc. sudarė prūsai ir lenkai, likusieji buvo vokiečiai. Vokiečių ordinui valdant, Kara-

liaučiaus komturijoje, E. Wilke duomenimis, XV a. gyveno 1 106 vokiečių valstiečių, 2 163 prūsų baudžiauninkų ir 716 prūsų laisvųjų valstiečių šeimų. Tik nuo XIX a. vidurio, dėl germanizacijos lietuvių kalbos vartojimo ribai traukiantis į šiaurę, mažlietuvių kultūros centru tapo Tilžė. XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje ji tapo bendru ir Didžiosios Lietuvos – tautinio sąjūdžio, ypač spaudos leidimo, centru.

Karaliaučiaus krašte – dabartinėje Kaliningrado srityje, yra aisčių-baltų europinės reikšmės palikimo. Pasak archeologo Valdemaro Šimėno, iki 200 piliakalnių ir per 1000 pilkapių, kapinynų, alkaviečių. Ant aisčių-baltų ir vokiečių kultūrinių klotų bei jų griuvėsių gulasi rusiškasis. Nuo 1974 m. srityje archeologinius kasinėjimus vykdo Baltijos ekspedicija, kuriai vadovauja Vladimiras Kulakovas.

Štai dėl ko ir mes, baltų civilizacijos pa-

likuoniai, Lietuvoje tiriami prūsų ir lietuvininkų, kartu ir vokiečių dvasinės ir materialinės kultūros deimantą – Karaliaučiaus kraštą, esantį Europos centre, Vakarų ir Vidurio Europos kultūrų sandūroje. UNESCO į Pasaulio paveldo sąrašą, kaip gamtos paminklą, 2000 m. įrašė Kuršių neriją (tačiau tai – tik maža Mažosios Lietuvos dalis), kryždirbystę ir kryžių simboliką – 2001 m., o abiejų lietuvių dainų ir šokių švenčių tradiciją 2003 m. paskelbė saugoma pasaulio kultūros paveldo vertybe.

O koks likimas ištiks išlikusius prūsų ir mažlietuvių paminklus? Jie griaujami arba patys savaime nyksta. Bet juk išliko Karaliaučiaus krašto žemė ir dalis jo paveldo rytprūsičių ir visų mūsų atmintyje. Kaip rašė etnologas Jonas Trinkūnas, iš dabarties žemėlapio kraštas išnykti gali, bet ne iš istorinės žemės ir atminties. Tai primena Prūsos nostalgiją jaučiantis dabartinis lenkų poetas

olštynietis Ervinas Krukas. Kaliningradietis A. Selizarovas rašo: „Aš tikiu, kad netoli tas laikas, kai Kantas ir Hofmanas, Donelaitis ir Vydūnas bus atvirai vadinami savo didžiais žemiečiais, o save vadinsime jų dvasiniais paveldėtojais, o Prūsija mums bus vienintelė ir mylima tėvynė.“ Mūsų pareiga išsaugoti unikalų baltų civilizacijos paveldą.

Trumpai dėl vakarinių baltų, skyriumi lietuvininkų, arba mažlietuvių, etnogenezės, pastarųjų etninės-etnografinės ir teritorinės bendruomenės Prūsijoje susidarymo, lietuvių autochtoniškumo ir skalvių su nadruviais etninės priklausomybės. Tarp vokiečių, lietuvių, lenkų, rusų mokslininkų XX a. pirmoje pusėje ir po Antrojo pasaulinio karo dėl kai kurių probleminių temų būta nuomonių skirtumo ir prieita prie priešingų išvadų. Pastarųjų dešimtmečių naujais neideologizuotais ar bent mažai politizuotais

■ Nukelta | 6 p.

LIETUVIŲ KALBOS MOKYMOŠI PROBLEMOS LIETUVOJE IR RUSIJOJE

Prof. Saulius Sidaras

Sibiras išsiskiria tuo, kad šioje žemėje gyvenančios tautos bendros gerovės labai sugebėjo rasti bendrą kalbą, keisti įsitikinimus, dalintis kultūros pasiekimais, taip demonstruodamos savo tolerantiškumą. Po tremties ir kalėjimo, dėl vienokių ar kitokių priežasčių, Rusijoje liko gyventi gana daug lietuvių. Paskutinio gyventojų surašymo duomenimis, norą nurodyti savo lietuvišką tautybę išreiškė 50 tūkst. žmonių. Nepaisant tokio nedidelio tautiečių skaičiaus šioje šalyje, jie stengiasi išlaikyti savo tapatybę, buriasi į visuomenines organizacijas ir bendrijas.

Posovietinės erdvės lietuviai yra aktyvi pilietinės populiacijos dalis. Įkūnydami dvi kultūras, lietuvišką ir rusišką, jie yra tarsi tiltas tarp Lietuvos ir Rusijos. Oficialiai įregistruotos lietuvių diasporos bendruomenės gyvuoja Rusijoje jau daugiau nei 25 metus. Visai neseniai minėtas Altajaus lietuvių bendruomenės 25-erių metų jubiliejus (2016 m. spalį), 2017 m. 25-metį šventė Krasnojarsko lietuvių autonomija, o toliau seks Irkutsko, Buriatijos, Jakutijos jubiliejai... Lietuvių bendruomenės gyvuoja Komi Respublikoje, Murmanske, Petrozavodske, Vladivostoke, Magadane, na, o pačios didžiausios įsikūrusios Maskvoje ir Sankt Peterburge. Stebuklas, kad tokios bendruomenės egzistuoja, žinant tai, kad sovietiniu periodu joms burtis ir veikti nebuvo jokios galimybės.

Kas gi vyko su lietuvių bendruomenėmis per šį laiką? Dėl savo profesijos (aš – geologas), man tenka daug keliauti ir susipažinti su visomis Sibiro lietuvių bendruomenė-

mis, jų veiklos tendencijomis ir kylančiomis problemomis. Dėl to manau, kad turiu teisę kalbėti šia tema.

Pirma, tik susikūrusios lietuvių bendruomenės pirmiausia ieškojo savo tėvynainių po įvairius kaimus ir kitas gyvenamąsias vietas, siekdamos jiems padėti ir įtraukti į bendruomeninį gyvenimą. Tuo laiku (1990-ųjų pradžia) vyko aktyvus lietuviškos pilietybės atgavimo procesas ir repatriacija į istorinę tėvynę. Tai buvo tarsi genofondo sugrįžimas į Lietuvą. Iš sugrįžusių galima įvardinti daug žmonių, kurie vėliau tapo iškiliomis asmenybėmis (V. Cinauskas, R. Baltutis, R. Racėnas, profesoriai V. Bernatoniš ir A. Dumčius, V. Milauskas, A. Seikalis ir daug kitų).

Antra, vietinių lietuvių rankomis įvairiuose regionuose buvo pastatyti paminklai, skirti politinių represijų aukoms atminti. Visgi laikas skrieja ir negaili nieko. Paminklai apauga mišku, krūmais, kartais tampa vandalizmo taikiniu ar paprasčiausiai suyra nuo amžiaus. Daugelyje lietuviškų kapinių stovinčius medinius kryžius taip pat naikina laikas. Vien tik Krasnojarsko krašte yra apie trys šimtai lietuvių tremtinių palaidojimo vietų. Daugumos jų nė ženklo nelikę, kitos – pusiau apleistos arba itin liūdnos būklės. Joms išsaugoti reikalingas ne tik nuolatinis lankymas, restauracija, atnaujinimas, bet ir vietinių lietuvių bendruomenių savanorių įsitraukimas į šiuos darbus. Deja, iki šios dienos mes neturime sutvarkytos kapinių ir jų padėties įvertinimo inventorizacijos.

Trečia, Sibiro lietuvių bendruomenėse įkurtos lietuvių kalbos mokyklėlės. Pavyzdžiui, Krasnojarske tokia mokyklėlė šiais metais prisipildė jau dvidešimtą kartą. Mokyklos gyvuoja Irkutskė, Barnaule (Altajus), Ulan Udė (Buriatija), ir jas visas palaiko LR švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM). Kiekvienoje iš tokių mokyklų mokosi nuo 10 iki 30 žmonių. Žinoma, tai labai mažai, tačiau dėl lietuviškos tapatybės išsaugojimo mums brangus kiekvienas žmogus. Lietuvių kalbos mokyklėlės lanko ne tik vaikai, bet ir suaugusieji. Visgi kiekvienos bendruomenės veikla neapsiriboja tik mokykla. Tai taip pat

erdvė lietuvių chorams, šokių ansambliams, vaikų ir suaugusiųjų teatrams, sportinei veiklai organizuoti. Pavyzdžiui, Krasnojarsko choras „Rūta“ du kartus dalyvavo Lietuvos dainų šventėje, viename iš pasaulinių sporto konkursų laimėjo bronzos medalį, na, o teatras su spektakliu pagal M. Ivaškevičiaus pjesę „Мальш“ pasirodė Vilniaus festivalyje „Aukštinė kaukė“. Irkutsko šokių ansamblis „Perliukai“ šoko Vilniaus ir Peterburgo scenose, panašūs ansambliai iš Petrozavodsko ir Murmansko taip pat yra pastovūs folkloro renginių Lietuvoje dalyviai.

Nuo pirmosios deportacijos praėjo 76 metai (1941 m. birželis). Greitai bus 70 metų nuo didžiausios, 1948-ųjų metų, masinės deportacijos, dar žinomos kaip operacija „Pavasaris“. Nuo to laiko užaugo 3–4 kartos. Anot įvairių demografų, viena karta skaičiuojama 15–20 metų laikotarpiu. Šių kartų vaikai augo rusiškoje aplinkoje, buvo auklėjami ir mokėsi rusiškoje kultūroje, mišriose šeimose, dominuojant vienai, vadinamajai „pagrindinei nacijai“, be to, ir sovietizacijos bei iškraipytos istorijos sąlygomis. Toli gražu ne visi lietuviai turėjo galimybę grįžti į tėvynę. Juk buvo laikas, kai ir Lietuva „statė komunizmą“.

Aš taip pat mėginu sugrįžti į Lietuvą. Visgi negavęs gyvenamosios vietos, darbo ir su numanoma trečiarūšio piliečio gyvenimo perspektyva buvau priverstas keliauti atgal. Ir tokių, kuriems teko patirti atšiaurų vadinamąjį socioekonominį klimatą tėvynėje ir ieškoti naujų namų kaimyninėse respublikose arba buvusiose tremties vietose, buvo daug.

Kiekviena karta susiduria su tam tikrais istoriniais įvykiais ir vėliau imasi dalintis patirtimi bei išgyvenimais apie juos. Visose kartose būna išskirtinių asmenybių, kurios tarsi saugo savo protėvių kultūrą, kaip kažkada tai darė knygnešiai, gabendami knygas į Lietuvą. Sibire tai entuziastai, kurie tapo lietuvių bendruomenių vadovais (Kudirkaitė, Razgus, Priskienis, Zablockis, Rasiulis, Jarumbavičiūtė, Koričko, Meška, Buividaitė ir kt.). 1990-ųjų metų pradžioje atsirado galimybė organizuoti tokias tautines bendruomenes ir jų buvo visame Sibire. Kai

kurios išsiskirstė, o kitos susiskaidė į filialus, įkūrė autonomijas.

Pagrindinis sunkumas, su kuriuo dabar susiduria Sibiro lietuviai, norintys grįžti į tėvynę, yra kalbos barjeras. Na, o mokyti lietuvių kalbos tiek rusakalbiui vaikui, tiek suaugusiajam nėra taip paprasta. Nuo to momento, kai Lietuva atsiskyrė nuo Sovietų Sąjungos ir sutriko ryšiai su Rusija, iškart nustota spausdinti ir parduoti vadovėlius, pritaikytus rusakalbiams. Jų yra, tačiau tiek nedaug, kad juos būtų galima suskaičiuoti ant vienos rankos pirštų. Per penkiolika metų jų buvo išleista tiražu nuo vieno iki dešimties tūkstančių. Deja, prekybos tinkluose Lietuvoje man tokių vadovėlių rasti nebepavyksta. Taigi tenka savo jėgomis rusakalbiams adaptuoti kompaktinius diskus, perspausdinti ir kopijuoti vadovėlius... Žinoma, reiškia didelę padėką LR švietimo ir mokslo ministerijai. Jie veda seminarus mokytojams, platina vadovėlius, kurie spausdinti dar 1990 m. Štai internete pamačiau, kad Kaune atsirado baltistikos kursai studentams ir mokytojams.

Prisimenu pirmąsias „Sąjūdžio“ demonstracijas. Su koku entuziazmu jos praėjo, ir visa tai buvo glaudžiai susiję su buvusių represijų atminimu. Lietuvoje turbūt nebuvo šeimos, kurios nepalietė šis liūdnas istorijos puslapis. Visgi dabar tai – pamiršta. Pamiršta tų, kurie ant šios atminties bangos išplaukė į viršutinius valdžios ešelonus. Tenka prisiminti M. Robespjerą: „Revoliucija valgo savo vaikus.“ Vis dėlto šiuo atveju reikia sakyti „pamiršta“.

Rankose laiku vieną iš šešiatomio leidinio „Sibiro Alma Mater“ knygų, kuriai buvęs Altajaus tremtinys R. Baltutis atidavė didžiąją gyvenimo dalį. Ji parašyta lietuvių kalba. Visos aprašytos istorijos – biografijos gyvenusiųjų Krasnojarsko krašte, Irkutsko ir Tomsko regionuose, Buriatijoje, Altajaus krašte. Bet kas gi gali ją perskaityti Rusijoje? Teliko labai ribotas ratas lietuvių kilmės žmonių, kurie dar moka lietuvių kalbą. Mano nuomone, tokios knygos vertimas į rusų kalbą yra būtinas, būtų itin populiarus ne tik Sibire, bet ir visoje Rusijoje. Taigi žadu šią knygą išversti į rusų kalbą. ■

EDUKOLOGIJOS INSTITUTAS VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETE

Siekiant sutelkti Lietuvos edukologų pajėgas, stiprinti mokytojų rengimą ir pateisinti su šia sritimi siejamus didelius visuomenės lūkesčius, Vytauto Didžiojo universitete įsteigtas Edukologijos institutas. Instituto direktorė, viena iš Lietuvos pedagogų rengimo modelio kūrėjų doc. dr. Lina Kaminskienė teigia, kad pedagogai čia rengiami, atsižvelgiant į tarptautines tendencijas, o studijos išlieka vienos populiariausių Lietuvoje – šį rudenį VDU pedagogiką pasirinko apie 70 pirmakursių su aukščiausiais

konkursiniais balais.

Tarpdisciplininė ir tarptautinė aplinka

VDU Edukologijos institutas duris atvėrė po restruktūrizacijos, į vieną padalinį sujungus Edukologijos katedrą, Švietimo studijų centrą ir Profesinio rengimo studijų centrą. Pasak L. Kaminskienės, institute suburti edukologijos ekspertai sieks stiprinti veiklą trijose srityse: rengiant kokybiškas studijas, vykdamas tarptautinio masto tyrimus ir tobu-

linant pedagogų kvalifikaciją.

Švietimo ekspertė pasakoja, kad šandien vienas svarbiausių iššūkių yra užtikrinti kokybiškas studijas ir jas išplėsti, rengti visų lygmenų pedagogus: įskaitant ikimokyklinio ir pradinio ugdymo bei atskirų dalykų mokytojus. Šiuo metu VDU dalykų mokytojus rengia religijos pedagogikos ir muzikos pedagogikos studijų programose bei pedagogikos profesinių studijų programoje.

Institute intensyviai plėtojama tarptautinė veikla – plečiamas užsienio partnerių

tinklas, vykdomi aukščiausio lygio tarptautiniai tyrimai. Tarp VDU partnerių – Talino (Estija), Turku (Suomija), Voriko (JK) universitetai. Anglų kalba kartu su UNESCO Tarptautiniu švietimo biuru (IBE) vykdoma švietimo vadybos magistrantūros programa jau sulaukė didelio užsienio studentų susidomėjimo.

„Edukologijoje svarbu suvokti skirtingų švietimo sistemų įvairovę, bet kartu ir uni-

■ Nukelta | 7 p.

KARALIAUČIAUS KRAŠTAS – PRŪSŲ IR LIETUVININKŲ ŽEMĖ

■ Atkelta iš 5 p.

tyrimais Lietuvoje ir Vokietijoje artėjama prie konsensuso.

Kalbininkai, o pirmiausia mažlietuvis išeis iš Klaipėdos, po karo apsigyvendinęs Monrealyje, Vilius Pėteraitis 1992 ir 1997 m. išleistose dviejose didelės apimties monografijose apie Mažosios Lietuvos ir dalies prūsų žemių (sąlyginu pavadinimu Tvanksta) hidronimus ir toponimus įrodė, kad šis kraštas daugiau kaip 4000 m. buvo baltų genčių protėvių, virtusių vakariniais baltais, tėvyne, nenutrūkstama tąsa iki 1946 m. Nuo VII a. iki Kristaus ir iki VI a. po Kristaus, o būtent apie VI a. emė irti baltų prokalbė Varmėje (*Ermland*), Notangoje, Bartoje ir Semboje. Vakarų baltų veikiamą čia plėtojosi praprusių, vėliau prūsų tarmė. O Skalvoje (*Schallauen*) ir Nadruvoje (*Nadrauen*) – būsimos Mažosios Lietuvos branduolyje, kuris baigė formuotis iki XVI a., buvo artėjama prie vidurio – rytų baltų arba pralietuvių tarmės. Nuo VI–XIII a. – prie lietuvių kalbos.

Noriu priminti, kad labiausiai polemizuota dėl skalvių ir nadruvių etnosu priklausomybės: lietuviai ar prūsai? Ką nustatė pasaulinio garso baltistikos ir prūsistikos tyrėjai kalbininkai Vytautas Mažiulis ir Zigmantas Zinkevičius? Pirmasis padarė išvadą, kad tos dvi gentys tolumoje senovėje buvo prūsų, tiksliau vakarų baltų tipo prabaltai. V–VII a. dalis lietuvių – rytinių baltų – iš dabartinės etnografinės Lietuvos apsigyveno skalvių, nadruvių, kuršių, vakarinių sūduvių žemėse. Nuo tada šios gentys, artimos savo kalba, dvasine ir materialine kultūra, buvo artimesnės lietuviams, dėl to ir sulietuvėjo.

Pasak Z. Zinkevičiaus, „abejotina, ar Skalva ir bent šiaurinė Nadruvos dalis buvo tikrai prūsų gyvenama, vėliau čia randame lietuvius. <...> Ir šio krašto vietovardžiuose prūsiskų elementų labai nedaug <...>. Mums atrodo, kad skalviai ir nadruviai kalbos požiūriu greičiausiai buvo pereinamosios gentys tarp prūsų ir lietuvių“. Skalvių ir nadruvių kalba labai priartėjusi prie lietuvių kalbos, šios genties artimesnės lietuvių gentims nei prūsų.

Tačiau iš Skalvos kilęs ir Vokietijoje gyvenantis buvęs bičiulių prūsų brolijos Tolkemita vadovas Gerhardas Lepa straipsnyje „Dėl vadinamosios Prūsų Lietuvos klausimo“ apskritai ir Skalvos detalizuotai (leid. – Die Stamme der Preußen. Die Schallauer – Prūsų gentys. Skalviai) teigia, kad skalviai, nadruviai ir sūduviai buvę prūsai, vėliau – lietuviškai kalbantys Prūsų Lietuvos gyventojai autochtonai, nes ir vietovardžiai nepertraukiamai šimtmečiais nepakito. Skalvos – Žemaitijos paribyje didlietuviai skalvių kaimus vadino kitais vardais. Anot G. Lepos,

Ordino riteriai iškilusių prūsų didikų šeimas iš užkariatų nadruvių, skalvių ir sūduvių žemių iškeldino gilyn į Prūsiją. Likę gyventojai neteko savo vadų, buvo pakirstos istorinės šaknys. Dėl to esą susidarė prūsų elitinis sluoksniu.

Tačiau sunku suvokti G. Lepos nuomonę, kad Prūsijos hercogystės valdžia tuos gyventojus klaidingai pavadino lietuviais, o jų kraštą – Lietuva. Patys gyventojai esą žinoję, kad jie ne lietuviai, o prūsai. Neva Prūsijos kunigaikštis (hercogas) Albrechtas prūsus paskelbė beteisiais ateiviais ir įteisino priverstinį prūsų tapsmą lietuviams – tai iš Didžiosios Lietuvos po karų su kryžiuočiais į protėvių žemę grįžę sulietuvėję prūsai.

Bet ir archeologų radiniai rodo, kad šios dvi gentys materialine kultūra kiek skiriasi, sakykime, nuo sembų. Žytaus tyrėjo Adolfo Tautavičiaus tvirtinimu, XII–XIII a. žemaičių kunigaikščių politinėje ir kultūrinėje įtakoje buvo ne tik Lietuvos pietiniai kuršiai (dar buvo Latvijos Kuršo kuršiai), bet ir skalviai, nadruviai. Tos gentys sparčiai lietuviėjo. Kito archeologo Valdemaro Šimėno kasinėjimui parodė, kad nuo V a. vidurio iš esmės pakito Vakarų Lietuvos ir Prūsos kultūra. Taip per šimtmečius iš artimų giminingų vakarinių baltų genčių susidarė lietuviai, arba vakariniai lietuviai. Tuo patvirtinama dar XIX a. įžymiųjų vokiečių kalbininko Adalberto Becenbergerio ir istoriko, geografo Makso Tepeno sukurta koncepcija, kad prūsų ir lietuvių gyventą teritoriją skyrė Deimenos (arba Deimės; vok. *Deime*) ir Alnos (*Alle*) upės.

Ir šiandien mums tai nebūtų esminis klausimas. Minėti etnosai, vaizdžiai tariant, broliai ir sesės, yra ne tautiniai, o gentiniai skirtumai, jei ne tarpukariu vokiečių naujųjų mokslininkų P. Karge ir ypač Gertrudos ir Hanso Mortensenų priešingi teiginiai ir apibendrinimai. Neva LDK karų su Vokiečių ordinu susidariusioje dykroje (*Wildnis*), kurioje autochtonų skalvių, nadruvių ir sūduvių bei kuršių esą nelikę, XV–XVI a. masiškai apsigyvenę kolonistai iš Didžiosios Lietuvos. Kitaip tariant, XIII a. Prūsijoje apsigyvenę vokiečių kolonistai esą ankstesni gyventojai nei didlietuviai, ir jie turi pirmumo teisę į Prūsų (Mažąją) Lietuvą.

Naujamajai koncepcijai pritarė žymūs XX a. Prūsijos ir Mažosios Lietuvos istorikai Kurtas Forstroiteris ir Valteris Hubačas. Tačiau po Antrojo pasaulinio karo, 1958 metų studijoje pats Hansas Mortensenas, remdamasis naujais šaltiniais, paskelbė apie senbuvių skalvių Ragainės apskrityje, išlikusių po karų ir sukilimų prieš kryžiuočius riterius. Į tai atkreipė dėmesį vokiečių ir lietuvių kultūrų tyrinėtojas Artūras Hermanas. Vydūnas,

pasižymėjęs ir istoriko talentu, teigė, kad dykra niekada nebuvo visai be senųjų gyventojų. Po karų į gimtines Prūsijoje iš Didžiosios Lietuvos grįžo pabėgusieji nuo kryžiuočių priespaudos ir jų palikuonys. 1948 m. laiške, rašytame Vydūnui į Detmoldą (Vokietija, kurioje jis po karo gyveno), Hansas Mortensenas aiškinosi, kad jo ir žmonos Gertrudos Heinrich-Mortensen veikalo trečiojo tomo publikavimą buvo sustabdę nacionalsocialistai. Tačiau mokslininkai atsisakė politiniais ideologiniais sumetimais vienus faktus nutylėti, o jų vietoje pateikti tokius faktus, kurie neva įrodytų masinę didlietuvių (esą kitos tautos) masinę kolonizaciją į Skalvą ir Nadruvą, kurių gyventojus laikė prūsais.

Hansas Mortensenas, kuris su žmona buvo iškvietas į Vidaus reikalų ministeriją ir apklaustas gestapo, šiame laiške konstatuoja: „<...> mudu atsisakėme tam paklusti ir, matydami, kad neatsispirsime, pagrasėme atsisakyti publikuoti bendrojo veikalo trečiąjį tomą <...>, negu pateikti jame moksliskai nepagrįstą medžiagą, tuo sukeldami didžiausią pavojų savo gyvybei.“ Todėl trečiasis tomas iki šios dienos dar nepasirodė. Šis laiškas vokiečių ir lietuvių kalbomis buvo publikuotas mažlietuvių veikėjo, po karo apsigyvenusio VFR, o vėliau JAV, Martyno Gelžinio knygoje „Mūsų gimtinė Mažoji Lietuva“ (Vilnius, 1996, p. 286–293). Tą patį 1988 m. laiške A. Hermanui patvirtino Gertruda Heinrich-Mortensen. Hansas Mortensenas pripažino, kad vykusi vidaus kolonizacija yra to paties etnosu savo krašto gyventojų migracija. Antai XVII a. Mažajoje Lietuvoje vykusi panaši vadinamoji švytuoklinė kolonizacija. Buvo kertamos girios ir steigiamos nausėdijos.

Visa tai įrodo šių dviejų vokiečių mokslininkų, Mažosios (Prūsų) Lietuvos tyrėjų, sąžiningumą ir drąsą. Lietuvininkas M. Gelžinis išsiaiškino iš Vokietijos archyvų, kad Mortensenų minimus šaltinius jau 1890 m. žinojęs lietuvininkas kalbininkas Aleksandras Kuršaitis, o per jį – Adalbertas Becenbergeris. Jis padarė išvadą, kad iš tų šaltinių tegalima paaiškinti „tokį lietuvių gyventojų vienalytiškumą ir įsišaknijimą“ – būtent autochtoniškumą. Priešingu atveju nebūtų buvęs įmanomas per daugelį šimtmečių senųjų vietovardžių perimamumas.

O ir Kryžiuočių karo kelių į Lietuvą pranešimuose (*Wegebericht*) rašoma apie giriose užsilikusius autochtonus skalvius ir kitus. Taigi, jokia masinė didlietuvių kolonizacija nevyko. Tačiau Mortensenai buvo įsitikinę, kad kažkiek didlietuvių iškeliavo į Mažosios Lietuvos dykrą.

Su nedidele migracija, matyt, galima sutikti. A. Hermanas pateikia analogiją, kad „naujausi istorikų tyrimai parodė, kad

ir vokiečių ekspansijos į rytų kraštus sudarė tik maži ateivių būriai, kurie maždaug kas 25 metai padvigubėdavo“. Pasak garsaus šių laikų istoriko vokiečio Hartmuto Bokmano, „dauguma naujakurių buvo jau patys kilę iš naujakurių“, t. y. populiacijos išplitimo būdu. Nereikia pamiršti, kad kryžiuočiai dalį skalvių, nadruvių trėmė į Prūsos pietus, o į jų žemes – dalį prūsų iš kitų sričių.

Mano išvada: lietuvių (lietuvininkų, mažlietuvių) etnokultūrinė ir etnoteritorinė bendruomenė – ikivalstybinis darinys, Prūsijoje susidarė iki XVI a. lietuvių tautos susidarymo procese baltų bendrumo – pirmiausia vietinių gyventojų skalvių ir nadruvių – pagrindu kaip baltų genčių konsolidavimasis. Iš pradžių – į konfederaciją. Per XIII a. sukilimus prieš kryžiuočius buvo susidariusi valstybės užuomazga – Prūsų žemių konfederacija. Tačiau prūsai nespėjo sukurti valstybę, nes juos pavergė Vokiečių ordino riteriai. Užkariautojai neskyrė, kur prūsai, kur lietuviai. Anot kalbininko Z. Zinkevičiaus, jiems mažiausiai rūpėjo, kas kuria kalba šnekėjo. Iš tikrųjų, vietiniam gyventojams (išskyrus didžiūnus, išsitarnavusius arba parsidavusius pavergėjams), kaip žemiausiųjų sluoksnių valdiniam, feodalai primetė Prūsų teisę. Pagal ją visi jie buvo vadinami prūsais. Užkariautojams galiojo Vokiečių teisė.

Remdamasis kompleksiniais tyrimais, manau, kad lietuvininkų, arba mažlietuvių, etninės bendruomenės Prūsijoje pagrindą sudarė žiloje senovėje galbūt prūsais buvę ir ilgainiui sulietuvėję skalviai ir nadruviai. Į ją įsiliejo ir Mažosios Lietuvos arealą aprėpė sulietuvėję kuršiai ir vakariniai sūduviai, taip pat sulietuvėjęs dalis prūsų-sembų, dalis šiaurinių bartų, notangų, galbūt ir varmių. Prisiminkime, kad Semboje apsigyveno XIII a. kryžiuočių iš savo krašto ištremti sulietuvėję sūduviai. Be to, grįžo į savo tėvynę iš Didžiosios Lietuvos po karų ir Žalgirio (*Grünwald*) mūšio (1410) bei Melno taikos (1422) visai sulietuvėjęs skalvių, taip pat bartų palikuoniai, pabėgę nuo kryžiuočių priespaudos.

Daug skalvių į Didžiąją Lietuvą buvo atvedę karų su kryžiuočiais pagarsėjęs karvedys kunigaikštis Kęstutis. Lietuvininkų etnosą papildė ir Lietuvos karo belaisviai. Save laikiusio prūsų, nuo Valtarkiemio apylinkių (į pietus nuo Gumbinės – Mažajoje Lietuvoje) kilusio ir po karo Vokietijoje gyvenusio Oto Šneideraičio teigimu, prūsų gentiniai ryšiai „net ir per atstumą išsilaikė nesuirę išstus šimtmečius“. Man teko redaguoti, parašyti plačius paaiškinimus ir 1989 m. Vilniuje išleisti jo iš vokiečių kalbos į lietuvių kalbą išverstą knygą „Prūsai“. ■

EDUKOLOGIJOS INSTITUTAS VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETE

■ Atkelta iš 6 p.

versalius dalykus, veikiančius visame pasaulyje. Todėl institute dirba ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje gerai žinomi mokslininkai, su kuriais bendradarbiaudami galime kurti inovacijas, pritaikyti naujas technologijas, vykdyti tarpdisciplininius tyrimus. Taip gimsta nauji sprendimai, kuriuos galime pristatyti viso pasaulio švietimo bendruomenėi“, – sakė doc. dr. Lina Kaminskienė.

Mokytojas, kuris žino viską?

Pasak doc. dr. L. Kaminskienės, pasaulinės tendencijos rodo, kad XXI a. mokytojų rengime yra svarbus platus išsilavinimas, kūrybiškumas, kritinis mąstymas, technologijų įvaldymas, gebėjimai atlikti tyrimus ir dirbti tinkluose, plėtoti partnerystę, ryšius tarp universitetų ir mokyklų, vietos bendruomenių, profesinių tinklų ir pan.

„Tai yra bendrosios frazės, kurias girdime mokyklų, švietimo skyrių, ministerijų koridoriuose. Tačiau ką jos reiškia? Dabarties ir ateities pasauliui reikia žmonių, kurie gebėtų kurti, siūlyti idėjas. Visuomenės varomoji jėga yra ne kas kita, o vaizduotė. Tą sako tiek technologijų gigantai – „Microsoft“, „Tesla“, tiek kūrybinės ir švietimo organizacijos visame pasaulyje. Todėl pagrindinis mūsų visų tikslas turėtų būti sukurti tokią mokyklų aplinką, kurioje ir moksleiviai, ir mokytojai galėtų bendradarbiauti, mokytis: jaustųsi saugūs kurti, klysti ir vėl pradėti iš naujo, pasitikėtų savimi ir mokėtų pasitelkti įvairias disciplinas idėjai įgyvendinti, nes žinios greitai sensta“, – apibendrino Edukologijos instituto vadovė.

VDU laisvųjų menų (*artes liberales*) sistema leidžia parengti pedagogus, ne tik siaurai

Edukologijos instituto vadovė doc. dr. Lina Kaminskienė. VDU nuotr.

išmanančius savo dalyką, bet ir turinčius bendras skirtingų disciplinų kompetencijas, mokančius užsienio kalbas: tai akivaizdžiai išplečia žmogaus mąstymo, kūrybiškumo gebėjimus. Čia būsimi pedagogai, kaip ir kiti studentai, gali mokytis daugiau nei 30 kalbų, naudotis Inovatyvių studijų instituto technologinėmis naujovėmis, elektroninio ugdymo įrankiais, medijų, biotechnologijų ir kitomis laboratorijomis, derinti pedagogiką su įvairių sričių, pavyzdžiui, neuromokslų, inovacijomis – tai geriausios sąlygos įgyti šiandien mokykloje reikalingų kompetencijų.

Bendradarbiavimas su mokyklomis

Kita sritis, kurioje Lietuvai itin reikalinga pažanga, yra pedagogų kvalifikacijos tobulinimas, tikina mokslininkė. Anot jos, šalyje pedagogų poreikis nuolat kinta, o šiuo metu kai kurie mokytojai neturi pakankamai vien savo dalyko pamokų, todėl studijuojantiems institute bus suteikiama galimybė įgyti kvalifikaciją, kuri leistų mokyti du ar tris skirtingus dalykus. Šiuo metu universitete, bendradarbiaujant Edukologijos institutui, Gamtos mokslų ir Informatikos fakultetams, parengti šiuolaikiški biologijos, fizikos, chemijos, matematikos ir informatikos dalykų moduliai, skirti mokytojų dalykinės kvalifikacijos išplėtimui. Šalia specialiųjų kompetencijų, daug dėmesio skiriama informacinių technologijų, medijų raštingumui, kūrybiškumui ir inovacijų kūrimui.

Pasak L. Kaminskienės, universitetai turėtų daug aktyviau veikti kvalifikacijos tobulinimo srityje – tęstinę profesinį tobulėjimą gali užtikrinti tik studijos juose, o ne trumpalaikiai mokymo kursai.

„Lietuvai labai reikalingi sistemingi, moksliskai pagrįsti tyrimai apie pedagogų trūkumą ir perteklių. Tačiau skaičiais dažnai manipuliuojama, jie nėra tikslūs. Edukologijos institute aktyviau bendradarbiausime su Kauno miesto ir kitų miestų ir rajonų savivaldybėmis, jų švietimo skyriais, atsakingai keisimės žiniomis, analizuosime, kaip švietimo institucijos gali prisidėti prie miesto švietimo strategijos įgyvendinimo, kokių kompetencijų reikia skirtingų miestų ir rajonų pedagogams, teiksime ekspertinę pagalbą“, – planus atskleidė instituto direktorė.

Glaudūs ryšiai institute palaikomi ir su mokyklomis. Pasaulio patirtis rodo, kad

pedagogų rengimui tai itin svarbu. Lietuva sieks neatsilikti: planuojama, kad jau nuo 2018 m. mūsų šalyje pedagogikos absolventai vienerius metus atliks pedagoginę stažuotę, dirbdami mokykloje kaip pradedantys mokytojai. Anot doc. dr. L. Kaminskienės, stažuotės metu mokykla artimai bendradarbiaus su universitetu: jaunas pedagogas ne tik pažins mokyklos vidinę kultūrą, bet ir galės, padedant universiteto dėstytojui, vykdyti tyrimus, stebėti pedagoginius procesus.

Australijoje stojantieji į pedagogiką atlieka empatijos ir etikos testą

Mokslininkė primena, kad Lietuvos švietimo sistemoje vyksta daug permainų, susijusių su ugdymo turiniu: buvo prailginti mokslo metai, įvestas brandos darbas, ruošiamasi atnaujinti bendrąsias programas, bus peržiūrimas visas vertinimo procesas. Šie pokyčiai skatina universitetų mokslininkus ir pedagogus glaudžiau bendradarbiauti, analizuojant patirtis, ieškant tinkamų sprendimų, išbandant naujoves ir jas įvertinant.

Ne mažiau svarbūs būsimųjų pedagogų neakademinei gebėjimai ir motyvacija. Pavyzdžiui, Australijoje jau šiandien stojantieji į pedagogiką turi atlikti empatijos ir etikos testą. Mūsų šalyje daugelis aukštųjų mokyklų stojančiojo motyvaciją įvertina pokalbyje – šią priemonę Lietuvoje dar žadama tobulinti, kaip ir visą atranką į pedagogikos studijas.

„Tačiau tai nereiškia, kad akademinio pažangumo svarbą galima nuvertinti ar žeminti šiemet įvestą trijų balų kartelę – reikia derinti abu dalykus: ir motyvaciją, ir pažangumą“, – pabrėžė VDU Edukologijos instituto vadovė. Parengta pagal VDU 2017 m. spalio 23 d. pranešimą

REGIONINĖ POLITIKA

PANEVĖŽIO IDĖJA LIETUVAI KVIEČIA SUSIMĄSTYTI, KOKIA IŠ TIESŲ YRA ŠALIES REGIONINĖ POLITIKA?

Kandidatų į Lietuvos Respublikos Seimą egzaminavimas, „Saldumynai šeštadieniais“, laimės ekonomika – vienos populiariausių idėjų, pasiūlytų nacionalinei iniciatyvai „Idėja Lietuvai“. Kauno technologijos universiteto Panevėžio technologijų ir verslo fakulteto idėja iš kitų 1358 išsiskiria tuo, kad apima didžiąją dalį projekto kategorijų ir yra nukreipta būtent į Lietuvos regionus.

Rengdamasi atkurtos Lietuvos 100-mečio minėjimui, KTU bendruomenė pasiūlė net 11 idėjų. Įvykus balsavimui, aktualiausia, labiausiai patikusia ir reikšmingiausia idėja buvo išrinkta KTU Panevėžio technologijų ir verslo fakulteto idėja „Vystyti regionus“, surinkusi beveik 200 balsų. Ši idėja taip pat įtraukta į KTU „Atkurtos Lietuvos 100-mečio“ programą.

Miestai ir regionai – atskiros „respublikos“

Fakulteto dekanė Daiva Žostautienės

sakė, kad pasiūlytos idėjos Lietuvai esmė – skatinti jaunus žmones tobulėti gimtajame krašte ir taip prisidėti prie Lietuvos regionų vystymo. „Studijų metu įgytas žinias skatinkime taikyti regionuose, nes taip studentai nenutrauktų sąsajų su gimtosiomis vietomis. Viena didžiausių regionų problemų – protų nutekėjimas ne tik į užsienį, bet ir į sostinę. Vis didėjanti tendencija, kad didelė dalis būsimųjų abiturientų nori išvykti į kitą valstybę ne tik studijuoti, bet ir gyventi“, – kalbėjo ji.

D. Žostautienės nuomone, skatindami jaunuolius aukštąjį mokslą rinktis Lietuvoje, o studijų praktiką atlikti regionuose, mažintume minėtą atotrūkį ir didintume norą kurti ateitį savo šalyje. „Kaip tai pasiekti? Skatinkime kurti verslą, ieškokime lengvatų, dotacijų naujų įmonių steigėjams. Regionuose jau kurį laiką veikiančiose įmonėse, įstai-gose drąsiai priimkime studentus, suteikime jiems galimybę stažuotis ar dirbti atostogų metu“, – galimas išeitis vardijo dekanė.

Lietuva. Plantas. Pixabay.com nuotr.

■ Nukelta į 8 p.

REGIONINĖ POLITIKA

PANEVĖŽIO IDĖJA LIETUVAI KVIEČIA SUSIMAŠTYTI, KOKIA IŠ TIESŲ YRA ŠALIES REGIONINĖ POLITIKA?

D. Žostautienė ir KTU Kultūros projektų koordinatore Klaudija Aleksandravičiūtė. KTU nuotr.

■ Atkelta iš 7 p.

Idėja brandinta ne vienerius metus

Pasak D. Žostautienės, idėja vystyti regionus KTU Panevėžio fakultete kilo kur kas anksčiau: „Regionų vystymo problematiką juose gyvenantys žmonės jaučia jau labai ilgai. Su šia idėja mes gyvename kasdien, su ja atsikeliame ryte ir užmiegame vakare.“ Vis nuskambanti frazė, kad „Lietuva yra du su puse miesto ir likusi Lietuva“ regionams yra labai skaudi. „Protų nutekėjimas, didėjanti turtinė nelygybė, ribotos verslų plėtros galimybės, trūkstant kvalifikuotos darbo jėgos... Kol nepakelsime regioninės politikos į tokį lygmenį, kuriame ji iš tiesų veiktų, rezultatų neturėsime“, – kalbėjo D. Žostautienė.

Dekanė apgailestavo, kad regionų problema ir jų vystymo perspektyva šiandien yra labai miglota: „Jeigu regionuose nebus

stiprinamas švietimas, neliks ir kvalifikuotos darbo jėgos, be kurios bus neįmanoma pritraukti investuotojų, kurtis naujiems aukštomis technologijomis grįstiems verslams. Paklausus bet kurio verslininko, kas lemia jų pasirinkimą, kurioje vietoje kurti savo verslą, atsakymas paprastai būna toks pats – kvalifikuotos darbo jėgos buvimas ar nebuvimas.“

Sėkmės istorijos gimsta ne tik užsienyje

D. Žostautienės įsitikinimu, eliminavus aukštojo mokslo pasirinkimo galimybę regionuose, būtų apribotos galimybės jiems vystytis: „Reikia keisti vis didesnę pagreitį įgaunantią nuostatą, kad likti regione yra „ne lygis“, o baigus mokyklą reikia mažų mažiausiai išvažiuoti gyventi ir studijuoti į Vilnių ar Kauną, o gabiausiems – į užsienį.“

Atkreipdama dėmesį, kad regionuose taip pat yra daug talentingų, nemažai pa-

siekusių jaunų žmonių, dekanė pažymi, kad studijavimas užsienio universitete savaime nėra sėkmės istorija: „Štai gruodžio mėnesį savo robotą sukūręs KTU Panevėžio fakulteto magistrantas Giedrius Liaučys, sulaukęs asmeninio kvietimo iš Japonijos mokslininkų, išvyksta į robotikos varžybas Japonijoje, kur atstovaus ne tik KTU, bet ir Lietuvai.“

Regionas studijoms – tik planas B ar C

Tai, kad Lietuvos regionai susiduria su iššūkiais, rodo praėjusių metų bendrasis priėmimas į šalies aukštąsias mokyklas. Pirmajame etape technologijos mokslų krypties

didžiųjų šalies miestų universitetai, bet čia kyla klausimas, kokia yra Lietuvos regioninė politika? – klausė fakulteto dekanė. – Jeigu gautume „tolerancijos“ ribas dėl kvotų ir skatinimą, paramą dėl finansavimo, atsirastų motyvai ir perspektyvos jaunam žmogui likti regione.“ D. Žostautienės nuomone, puikus sprendimas regionams būtų išgryninti savo specializacijas ir jų kontekste vykdyti studijas, kurios sustiprintų tuos regionus ir nesidubliuotų su kituose miestuose siūlomomis studijų programomis.

Maži darbai – dideli rezultatai

Tai, kad visa KTU bendruomenė atsigręžė

KTU Panevėžio technologijų ir verslo fakulteto dekanė Daiva Žostautienė

KTU Panevėžio fakulteto I pakopos studijų programos nesurinko pakankamo skaičiaus stojančiųjų ir buvo uždarytos. Panaši situacija – ir kituose šalies regionuose. Pasak D. Žostautienės, regionuose patenkinti studijų

programų rentabilumo reikalavimus, kai pastarieji sostinėje ir Panevėžyje yra vienodi, šiandien yra sunkiai įveikiama užduotis.

„Abiturientai, per pirmąjį priėmimo etapą įstoję į valstybės nefinansuojamas vietas universitetuose Vilniuje ar Kaune, apskaičiavę ir įvertinę būsimas finansines išlaidas (susisiekimą, bendrabutį, mokslas už studijas), regionuose siūlomas studijas pasirenka dažniausiai po pirmo priėmimo etapo“, – komentavo pašnekovė.

„Esame priversti žaisti pagal tas pačias taisykles, kaip

ir įvertino šalies regionų problemų svarbą, nustebino ir pradžiugino panevėžiečius. D. Žostautienė įsitikinusi, kad didžiuosiuose miestuose gyvenantys žmonės iššūkius, su kuriais susiduria regionai, ir jų mastą jaučia kur kas mažiau. „Kai pranešiau šią žinią fakulteto darbuotojams, pasigirdo ovacijos. Džiaugiamės, kad esame ne vieni“, – sakė Panevėžio technologijų ir verslo fakulteto atstovė.

KTU Kultūros projektų koordinatore Klaudija Aleksandravičiūtė taip pat atkreipė dėmesį, kad vienas iš „Idėja Lietuvai“ projekto tikslų – sutelkti bendruomenę. „Manau, kad būtent tai ir padarėme. KTU Panevėžio fakultetas mums tapo dar artimesnis“, – sakė ji. K. Aleksandravičiūtė pažymi, kad visos šalies mastu siūlytos idėjos gali būti panašios, kitais žodžiais kalbėti apie tuos pačius dalykus, todėl antrajame iniciatyvos etape visos pasiūlytos idėjos bus tarsi absorbuojamos, išgryninamos, o tuomet prasidės viešos diskusijos.

Universitete bus organizuojama tęstinė idėjos „Vystyti regionus“ iniciatyva, kurios metu studentai bus kviečiami atsigręžti į regionus, iš kurių atvyko studijuoti į Kauną, pristatyti savo gimtąjį kraštą, tapti jo ambasadoriais. Pasak K. Aleksandravičiūtės, regionų pristatymas nuotraukomis ir pasakojimais apie savo gimtojo krašto vietas padės jaunimui geriau pažinti Lietuvą, atkreips dėmesį į iki šiol studentų aktyvumo mažiau sulaukusias vietas. ■

Lietuva iš oro baliono. Pixabay.com nuotr.

LABA DIENA, UKMERGE!

Gediminas Merkys,
Raimundas Kaminskas

Vietoje įvado

Vieną praėjusių metų saulėtą rugsėjo vidurio dieną aplinkybės mus atvedė į Ukmergę. Mūsų rūpesčiai netrukus buvo sutvarkyti ir apie pietus susivokėme, kad turime šiek tiek laisvo laiko. Iš karto nulėkėme į vietos kraštotyros muziejų. Ramiai medituojančios muziejaus darbuotojos, pamačiusios lankytojus, paslaugiai sukrucho. Susimokėję po 2 eurus, gavome bilietėlius ir, lydimi paslaugios darbuotojos,

pasileidome po ekspozicijų sales ir korpusus... Muziejaus erdvės visiškai tuščios, nė vieno lankytojo. Paklausėme savo gidės: „Mažai lankytojų?“ Ši atsakė: „Ne, tikrai ne, būna, kad muziejus lūžta nuo lankytojų. Nuolat ateina mokiniai ir...“ Mes supratingai ir užjaučiamai linktelėjome: be abejo, sutinkame, kad muziejus lūžta nuo lankytojų.

Ukmergės muziejaus įdomybės, artefaktai ir staigmenos

Vis dėlto dauguma Lietuvos muziejų, ypač provincijoje, yra tušti. Tačiau tušti nereiškia, kad jie prasti. Mes ne visada įver-

tiname tą paveldą ir dvasinį turtą, kurio klodai guli kiekviename Lietuvos periferijos muziejuje, nemokame sustoti, susikaupti ir perskaityti mums mūsų protėvių siunčiamos žinios...

Maloniai nustebino ir Ukmergės kraštotyros muziejus (Kęstučio a. 5 ir Pilies g. 7). Kiekvienas sociologas ar kitas socialinis tyrinėtojas bent truputį yra istorikas-mėgėjas. Atrodo, kas, koks vietinio muziejaus eksponatas begalėtų nustebinti „istorikus mėgėjus“? Pirmą kartą sužinojome, kad Lietuvoje, Ukmergės krašto apylinkėse buvo toks laidojimo būdas, kaip palaikų skandinimas ežere, apkrovus juos akmenimis... Žinojome, kad degino, kad laidojo žemėje

su žirgais ir netgi pilkapius pylė, jau krikščionybės laikais didikus sarkofaguose ir kriptose laidojo, bet kad ežero dugnan ir dar akmenimis...

Muziejuje pribloškė autentiški, restauruoti XIX a. lietuviški koplytstulpiai iš Ukmergės krašto apylinkių. Įspūdingas jų dydis, sumontuoti net iš trijų segmentų. Vienas iš mūsų – tarpukario Lietuvos istorijos, įvairių anuomet veikusiu visuomeninių organizacijų ir judėjimų tyrinėtojas Raimundas prie vieno muziejaus stendo pradėjo tiesiog šokinėti iš nuostabos, aptikęs 1930 metų „Voldemarininkų draugijos“ ženkluką.

■ Nukelta | 10 p.

DISKUSIJOS

AR ĮSTATYMŲ SKAIČIUS – GERIAUSIAS SEIMO DARBO MATAS?

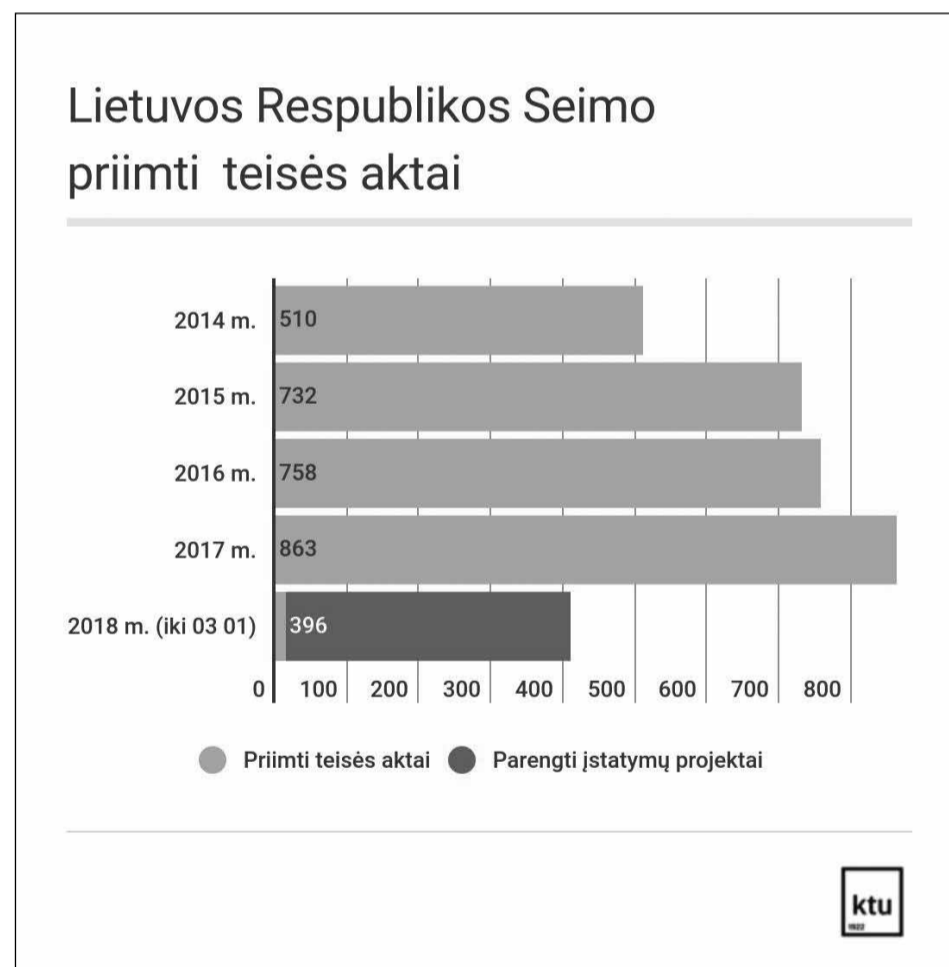
Prof. dr. Jurgita Šiugzdinienė

Vertinant Seimo narių darbą, viešojoje erdvėje dažniausiai mirga skaičiai: kiek kas panaudojo parlamentinei veiklai skirtų lėšų, kiek kas per posėdžius pasisakė ar patylėjo, kiek pataisų ar naujų teisės aktų projektų pateikė. Girdint pastarojo rodiklio vertinimus, norisi garsiai paklausti: ar tikrai turėtume tais skaičiais džiaugtis? Juk teisėkūra – labai rimtas, daug patirties ir kompetencijų reikalaujantis procesas. Jame kiekybė tikrai nereiškia kokybės, tad ar tikrai tai tinkamas parlamentarų darbo matas?

Reikia pripažinti, kad Lietuvoje turime ištis rimtą problemą su teisės aktų keitimų ir naujų projektų gausa. Jau beveik tris dešimtmečius esame nepriklausomi, o teisėkūros procesas mūsų valstybėje vis dar labai aktyvus. Pavyzdžiui, vien praėjusiais metais Seimas priėmė 863 įvairaus pobūdžio teisės aktus. Netrukus į pavasario sesiją susirinksiantiems parlamentarams Vyriausybė siūlys svarstyti ir patvirtinti 396 įstatymų projektus. Ši teisėkūros planą dar papildys Prezidentės, pačių Seimo narių iniciatyvos, tad, galima tikėtis, galutiniai skaičiai bus neįtikėtinais dideli.

Kodėl tai problema? Pirmiausia, tai reiškia, kad mūsų teisinė bazė yra labai nestabili ir sunkiai prognozuojama. Tai tikrai nėra geras signalas piliečiams ir investuotojams. Pastebiu tendenciją, kad, teikiant pasiūlymą dėl konkretaus pakeitimo, retai gilinamasi į visą sistemą, plačiau analizuojamas būsimas pakeitimo poveikis, parengiamos alternatyvos, atliekama išsami sąnaudų ir naudos analizė.

Kita problema – labai detalūs pagrindiniai teisės aktai. Norime apibrėžti ir aprašyti kiekvieną žingsnį. Visgi daug dalykų galima nustatyti antriniais, įstatymus lydinčiais teisės aktais: Vyriausybės nutarimais, ministrų įsakymais ir pan. Pasaulis keičiasi taip greitai, kad labai sunku numatyti, ar šiandien aktualūs dalykai bus tokie pat aktualūs po kelerių metų, todėl nereikėtų pagrindinių įstatymų apraizgyti detalėmis, procedūrų aprašymais.

Infografikas. Seimo priimti teisės aktai: <https://infogram.com/seimo-teises-aktai-1h7z2lxn3r0x2ow>

Vėliau norint jas net ir minimaliai pakeisti, reikia praeiti visą teisėkūros procesą. Tai užtrunka labai ilgai, Seimas apkraunamas darbu, lieka mažai laiko ir resursų rimtiems pokyčiams įvertinti.

Teisės aktų detalumas ir gausa parodo, kad mes esame „legalistinė“ valstybė. Norėtume būti šiauriečiai, bet savo administracine praktika esame tikrų tikriausi kontinentinės Europos atstovai su, deja, vis dar ryškiu posovietinės kultūros prieskoniu. Iš esmės nepasitikime savo piliečiais. Galvojame, kad, jeigu paliksime bent mažiausią landą, tai pro ją visi ir bandys pralysti. Kartais taip ir nutinka. Visgi mūsų visuomenėje labai trūksta

pasitikėjimo vieni kitais, ir tą pasitikėjimą turime kurti bei deklaruoti visais lygiais. Tai tikrai atsipirks.

Šiaurės šalyse, anglosaksiškose valstybėse per metus priimtų teisės aktų skaičiai yra pastebimai mažesni. Pavyzdžiui, Airija per metus patvirtina apie 200 teisės aktų, Norvegija – apie 150, Danija – 200–300. Šios valstybės daug daugiau dėmesio skiria analizei, poveikio vertinimui, diskusijoms su visuomene, plataus partijų konsensuso paieškai. Tai duoda savo vaisių. Taip parengtus teisės aktus reikia rečiau koreguoti, keisti.

Kitas svarbus aspektas – sąnaudų ir naudos analizė. Ne vienas ekonomistas mini,

kad tokia analizė Lietuvoje praktiškai neatliekama, nors turėtų būti privaloma. Noriu priminti, kad ji yra įteisinta dar 2003 m., Vyriausybei patvirtinus numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodiką. Ji numato, kad, rengiant teisės aktų projektus, būtina analizuoti jų poveikį ne tik atitinkamai reguliavimo sričiai, bet ir valstybės finansams, piliečių ir institucijų administracinei naštai, ekonomikai, viešojo valdymo ir teisinei sistemai, socialiniai aplinkai.

Kodėl tokia analizė neatliekama? Tai lemia kelios priežastys. Pirmiausia nėra politinės paklausos – to retai prašo Vyriausybė, Seimas. Be to, ministerijose trūksta kompetencijų ir resursų tokį vertinimą atlikti, taip pat trūksta gebėjimų išnagrinėti ir įvertinti pateiktas alternatyvas ir jų kokybę.

Teisėkūra neturėtų užgožti ne mažiau svarios funkcijos – parlamentinės kontrolės. Ir čia Seimo nariai galėtų būti kur kas veiklesni. Kalbu ne apie paviršutinišką įstatymų įgyvendinimo stebėseną, ataskaitų analizę ir formalų rankų pakėlimą „už“ ar „prieš“. Kalbu apie aktyvų Seimo komitetų dalyvavimą formuluojant rekomendacijas ir pasiūlymus dėl jam atskaitingų valstybės institucijų veiklos, jų metinių ataskaitų vertinimą.

Tikrai galėjome išvengti situacijos su LRT, jeigu parlamentinė kontrolė būtų vykdoma nuosekliai ir visu rimtumu. Panagrinęjus teikiamas veiklos ataskaitas, tampa aišku, kad Seimo nariams sunku kontroliuoti įstaigų veiklos kokybę – ataskaitos didelės apimties, veiklos prioritetai labai abstraktūs, rezultatai sunkiai pamatuojami, daugeliu atvejų veiklos vertinimo rodikliai visai nesuformuluoti. Dėmesys nukreipiamas į rutinines veiklas ir tampa nebeaišku, ko tikimės iš atskaitingų valstybės institucijų, kaip matuosime jų sėkmę, už ką skatinsime ar bausime. Tai sritis, kuri reikalauja neatiidiotinio dėmesio.

Šiame tekste pasidalinau tik keletu pamąstymų apie Seimo veiklos vertinimo kokybę, tačiau ši tema nusipelno gilesnės diskusijos, siekiant teisėkūrą vertinti ne kiekybiniais, o kokybiniais rodikliais. Autorė yra Kauno technologijos universiteto (KTU) laikinoji rektorė

LABA DIENA, UKMERGE!

■ Atkelta iš 9 p.

Sako, negali būti, nes tuo metu A. Volde-maras jau buvo patekęs nemalonėn. Todėl esą negalėjo toji draugija tais metais viešai veikti ir dar savo ženkluką išleisti. Nebent nelegaliai ženklukus dalino... Mūsų gidė nieko negalėjo paaiškinti, tad Raimundas čia pat, prie ekspozicijos vitrinės, puolė skambinėti kitiems tarpukario žinovams, teirautis istorinių peripetijų, ginčytis dėl istorinių versijų...

Krauju nuplauta tautos gėda. Simbolinis bunkeris, kaip šių dienų pilietiško metafora

Viename iš muziejaus kambarių atkurtas pokario partizanų vadovietės požeminės slėptuvės interjeras. Kelios mūsų padarytos nuotraukos ir istorinio momento pajautimas mums abiem labai metaforiškas, nes abu esame rektorių neteisėtai išguiti iš savų universitetų... Išguiti todėl, kad buvome (ir tebesame) aktyvūs aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimo nariai, viešino-me piktnaudžiavimą, ieškojome teisybės...

Ir tada, pokariu, vieni nuėjo kolaboruoti, kiti tylėjo ir stebėjo. O dalis visgi išėjo kovoti... Toji pasyvi daugumos tyla yra labai pragaištinga, pavojingesnė už kolaboravimą. Sentencija: „Kad blogis triumfuotų, tereikia labai nedaug – kad gerieji žmonės nieko nedarytų...“ Panašu, kad bent jau buvusio rektoriaus Petro Baršausko autokratinis valdymas, paženklintas galimai neskaidriais ir užslaptintais sandoriais, įstatymų laužymu, cinikiškiausių plagiatų serija, eina į pabaigą...

Kova su tuo monsturu trunka bemaž antri metai. Tie dveji kovos metai už akademinio žmogaus orumą, už tikrą universitetą ir yra mūsų simbolinis bunkeris...

Kažkas šiandien bando sumenkinti ginkluotą pokario rezistenciją, prilyginti ją net kerštui. Pokario partizanus bandoma sulyginti vos ne su majoro A. Impulevičiaus baudėjų batalionu, nacių pavedimu masiškai žudžiusiu Lietuvos, Baltarusijos ir Ukrainos gyventojus. Neatmestina versija, kad tarp pokario partizanų galėjo būti vienas kitas užsimaskavęs žydšaudys, individualaus keršto apakintas veikėjas. Šiaip jau Lietuvos partizanų kova buvo gerai organizuota, jei turėjo centrinį valdžios aparatą (beje, centrinio valdymo siekis iš dalies ir pražudė organizuotą rezistenciją).

Teritoriniu požiūriu pasipriešinimas buvo suskirstytas į apygardas, partizanai turėjo savo vadus, dažniausiai vietos inteligentus, buvusius profesionalius kariškius ar policininkus. Turėjo uniformas, karinę hierarchiją, statutą, taisykles, pasirodo, egzistavo net pagrindinės partizanų rengimo mokyklos su savo mokymo programa ir absolventais. Veikė karo lauko teismas kolaborantams ir prasikaltusiems saviškiams. Pavyzdinę tvarką liudija partizanų grupinės nuotraukos. Žinome, kokiomis sąlygomis, kokiuose bunkeriuose gyveno, tačiau visi pasitempę, tvarkingi, gausiai ginkluoti, bliviais žvilgsniais, giedrais veidais. Miško brolių kovos motyvas buvos kilnus ir šventas. Pokario partizanai krauju nuplovė mūsų tautos gėdą, kuri kyla iš to, kad anuometinė šalies valdžia neparodė valios priešintis okupantui ginklu.

Ukmergėje stovi paminklinis akmuo pirmojo Vyčio apygardos vado Juozo Krikštapo-

nio, 1945 m. sausio 12 d. žuvusio Ukmergės aps. Taujėnų vls. Užulėnio miške kautynėse su NKVD kariuomene, atminimui.

Prie Ukmergės kraštotyros muziejaus fasado (Kęstučio a. 5) stovi senovinė patranka. Tai viena pirmųjų haubicų. Apie tai byloja aukštyn iškeltas vamzdis. Tokia patranka šaudavo ne tiesiai į taikinį, bet dideliu kampu aukštyn, į orą, tikintis, kad sviedinys nukris į priešą stovyklos teritoriją ir ten pridarys žalos. Anuometinė haubica šaudė iš metalo ar akmens nutekintais sviediniais, kurie savo viduje neturėjo sprogstamojo užtaiso. Žalos nedaug tegalėjo pridaryti, nebent pataikydavo teisiai kam nors ant galvos. Raimundui tai – prisiminimai apie artilerijos meną, kadangi sovietmečiu teko tarnauti privalomoje karo tarnyboje artilerijos daliniuose.

Nauja – tai užmiršta sena. Priešinimasis naujovėms, kaip tautos bruožas

Toliau mūsų etnografinė ekspedicija persikelia į vieną iš seniausių Lietuvos miestų – Ukmergę, kuris pirmą kartą buvo paminėtas 1333 m., o jo senamiestis – vienas iš septynių vertingiausių Lietuvoje. Tai gerai išlikęs XIX a. pab. – XX a. pr. urbanistikos paminklas. Prie Šventosios upės įsikūrusi Ukmergė carinės okupacijos metu buvo vadinta „Vilkomierz“ nuo Vilkmėgės upelio pavadinimo. Miestas kentėjo per karus, daug kartų nuniokotas. Garsusis Pabaisko mūšis (1435 m.) taip pat vyko netoli Ukmergės.

Vertas dėmesio Ukmergės piliakalnis, pasiekiamas iš Vilniaus gatvės prieš tiltą per Šventąją miesto centre pavažiavus į kairę rytų kryptimi Paupio gatve arba važiuojant

Piliakalnio gatve. Vietos savivaldybės administracija sutvarkė piliakalnį, ėmė montuoti serpentinio tipo kelią, vedantį į piliakalnio viršūnę. Tačiau gamtosaugininkai ir paveldosaugininkai pakėlė erzelį dėl kelių nupjautų senų medžių, bandė paimti merą R. Janicką už atlapų ir gerai papurtyti. Tuo tikslu pas merą ir LR Seimo narys N. Pu-teikis buvo atvykęs. Tačiau išaiškėjo, kad ukmergiečių tiesiogiai rinktas meras – ne pėsčias, puikus savo vadovaujamo miesto žinovas ir patriotas. Jis atrado vieno pirmųjų carinės Rusijos fotografų – vietinio magnato grafo S. K. Kosakovskio dar XIX a. darytas nuotraukas.

Pasirodo, šis grafas pridarė daugybę Lietuvos, taigi ir Ukmergės bei jos apylinkių nuotraukų. Tos nuotraukos – neįkainojamas Lietuvos vizualinis istorinis kultūros paveldas. Grafo S. K. Kosakovskio darytose nuotraukose, be kita ko, matosi, kad XIX a. antroje pusėje Ukmergės piliakalnis – plikas, tai yra be jokio medelio, o į kalno viršūnę veda tipinis serpantininis keliukas. Pasirodo, anuomet grafas ir vietinė ponybė (arba elitas, diduomenė) puikiai mokėjo plėtoti savo „vietovės marketingą“, subtiliai viliojo čia užsukti ir investuoti.

Giliau pasidomėjus miesto istorija, paradoksaliai paaiškėjo, kad nauja neretai yra užmiršta sena. Taigi, Ukmergės meras savo „vietovės marketingo“ idėją apgynė ir serpantininis keliukas į piliakalnio viršūnę jau montuojamas. Kad taip Lietuvai, jos provincijai daugiau tokių išprususių, drąsių ir sumanių merų. Gal ir tos emigracijos tada būtų mažiau. Juk sutvarkytą, prižiūrėtą, besikeliančią tėviškę sunku bus palikti, niekada čia nebegrįžti...

(tęsinys – kitame numeryje) ■

VALSTYBĖS ATKŪRIMO PROGRAMOS METMENYS

■ Atkelta iš 3 p.

inspiruotais nutarimais, daug kartų nepagrįstai keičiant teisės aktus arba priimančios ekonominei logikai prieštaraujančius sprendimus. Lietuvoje iki šiol nesukurta stabili mokesčių sistema, todėl neretai po eilinių Seimo rinkimų įvedami nauji mokesčiai arba keičiama jų administravimo tvarka, kenkianti verslo plėtočiai. Dauguma ekonominių nusikaltimų neištirta, o jų vykdytojai – nenubausti. Neretai net demaskuoti nusikaltėliai išvengė atsakomybės, pasinaudodami senaties terminu. Iškreipta teisinė bazė sąlygojo korupcinių struktūrų susiformavimą ir ryškų jų įtakos valstybės raidai augimą.

Kuriant pažangų valstybės ūkį, būtina:

1) nedelsiant pradėti konstruktyvų dialogą su visomis teisėto verslo struktūromis, siekiant parengti racionalią mokesčių sistemą, remiantis ilgamete labiausiai išsivysčiusių demokratiškos valstybių patirtimi ir atsižvelgiant į naujausius globaliuosius iššūkius verslui;

2) parengti ilgalaikę smulkiojo verslo

strategiją, skatinančią energingą tiek individualaus (šeimos), tiek bendruomeninio verslo plėtrą, paremtą smulkiųjų gamintojų kooperacija, skaidriai centralizuotu tiekimu ir techniniu aptarnavimu. Parengti perspektyvias alternatyvas (neagrarinio) verslo programas kaimiškosios vietovės, pasitelkiant Lietuvos kaimo tinklo struktūras, vietos veiklos grupes, vietos bendruomenes, veiklių gyventojų iniciatyvas;

3) parengti naują energetinio aprūpinimo strategiją, numatančią optimaliai išnaudoti visus vietinius išteklius, taip sumažinant valstybės priklausomybę nuo importuojamo kuro ir visiškai likviduojant priklausomybę nuo vieno importuotojo ar gamintojo. Rengiant šią strategiją, turi būti atmetami visi populistiniai, politizuoti pasiūlymai, prieštaraujantys pažangiausioms energetikos plėtotės tendencijoms arba tarnaujantys kurios nors atskiros verslo grupuotės ir jos tarpininkų interesams;

4) suformuoti naują ūkio strategiją, kurioje būtų atsižvelgiama į sisteminius šalies ekonominės plėtros tikslus, siekiant visiškai patenkinti vietinės rinkos poreikius ir atskleisti naujas eksporto galimybes.

Teikti visokeriopą (mokslinę, finansinę, administracinę ir pan.) pagalbą pažangiausias technologijas įsisavinančioms gamybos šakoms, skatinti naujų, didelę pridėtinę vertę kuriančių įmonių (medicininės įrangos, biotechnologijų, transporto, statybinių medžiagų ir kt.) steigimą. Atkurti, panaudojant pažangiausias pasaulio patirtį, tokias dar neseniai gana pelningas, tačiau šiuo metu visiškai sužlugdytas vietinio verslo sritis, kaip linininkystę, vilnos ir verpalų gamybą, audimo ir siuvimo pramonę, maisto pramonę ir kt. Išnaudoti šiuo metu neveikiančių įmonių pastatus ir išlikusias įrangą tiek atkuriant, kur tai dar yra įmanoma, buvusią gamybą, tiek kuriant naujas įmones. Subalansuoti eksporto ir importo apimtį taip, kad atsirastų naujos galimybės racionaliai suformuoti valstybės biudžetą ir sumažinti, o ilgainiui ir likviduoti, priklausomybę nuo tarptautinių finansinių institucijų;

5) pertvarkyti valstybės geologinių išteklių panaudojimo teisinę bazę taip, kad būtų besąlygiškai įgyvendinta LR Konstitucijos 47 straipsnio nuostata: „Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teise priklauso: žemės gelmės, taip pat valstybinės

reikšmės vidaus vandenys, miškai, parkai, keliai, istorijos, archeologijos ir kultūros objektai.“ Atlikti naudingųjų iškasenų ir kitų žemės gelmių išteklių dabartinio naudojimo auditą ir apie jo rezultatus nedelsiant informuoti visuomenę. Sukurti kompleksinę žemės gelmių išteklių naudojimo sistemą, apimančią mokslinio tyrimo, gavybos planavimo, gamybos, prekybos ir kitus sektorius, užtikrinančią skaidrų gautų lėšų perdavimą į valstybės biudžetą;

6) parengti išsamią Lietuvos rekreacinių ir relaksacinių išteklių strategiją, numatančią naujų sanatorių ir kurortinių zonų kūrimą, sparčią masinio turizmo ir mėgėjiško sporto bei sveikatingumo stovyklų plėtrą. Tai leistų ne tik sukurti naujas darbo vietas, bet ir itin prisidėtų prie Lietuvos įvaizdžio gerinimo;

7) sukurti nuolat veikiančią verslininkų ir mokslininkų asociacijų forumą, generuojantį tiek verslo užsakyms, tiek naujas mokslo idėjas, skatinančią ūkio klasterizaciją ir kitų konkurencingų verslo susivienijimų formavimąsi.

(tęsinys – kitame numeryje) ■

Kovo 9 d. Vilniuje, Lietuvos mokslų akademijoje įvyko Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos šventinis minėjimas, kurį organizavo asociacija „Vilniui ir Tautai“. Pagrindinį pranešimą apie Kovo 11-ąją skaitė ats. plk. Arūnas Dudavičius. Visuomeninių apdovanojimų komisijos „Už nuo-

pelnus Vilniui ir Tautai“ sprendimu buvo įteikti medaliai ir ženklai iškiliems žmonėms. Vėliau vyko Vilniaus universiteto folkloro ansamblio „Ratilio“ koncertas. Į šventinį renginį aktyvius visuomenininkus ir moksleivius sukviėtė asociacijos „Vilniui ir tautai“ prezidentas Saulius Povilaitis. ■

Nuotraukos iš renginio

PAREIŠKIMAS

Dėl nepasitikėjimo LR švietimo ir mokslo ministerija bei ŠMM Studijų kokybės vertinimo centru (SKVC)

■ Atkelta iš 2 p.

neakreditavo) studijų kryptis. Šie akreditacijos duomenys lemia, kad kai kuriuose universitetuose ar kolegijose reikės atleisti apie 40–60 proc., kitur – 25–30 proc. darbuotojų. Pagrįstai kyla klausimas, kas mokės išeitines kompensacijas masiškai ir bemaž vienu metu atleidžiamiesiems dėstytojams, ar tai darys SKVC, o gal LR ŠMM?

2.2. SKVC, taikydamas naująją vertinimo metodiką, uždarė **dešimtis studijų programų, akreditavo jas ribojamai ar**

laikiniai, nors abiturientai jau yra pasirinkę būsimus valstybinius egzaminus, o studijų programos jiems buvo pristatytos studijų mugėse. Universitetai netolimoje praeityje buvo skatinami kurti naujas programas ir jas atnaujinti, o dabar per 400 jų yra uždaroma. Iki šiol programos buvo vertinamos, registruojamos, įrašomos programų registre ne savaimė, bet tik po atitinkamos aprobacijos SKVC. Jų skaičius, po neva kokybiškos SKVC veiklos, išaugo iki daugiau nei 1800. Šiuo metu SKVC pradėtas programų uždarymo vėjus: Kaune VDU yra stabdomos visos 6 pedagogikos, andragogikos ir edukologijos, laipsnio nesuteikianti pedagoginių studijų programos, stabdomos ir visos 3

pedagoginės KTU programos, t. y. 100 proc., kaip nekokybiškos. Nesuprantama, kaip staiga jos tapo nekokybiškos. Kyla klausimas, kaip ir iš ko Kaune bus kuriamas kokybiškas mokytojų rengimo centras, jeigu uždaromos programos, o LEU dėstytojai nevyks dirbti į Kauną?

2.3. Manome, kad **SKVC vykdo politinį užsakymą – mažinti studijų programų skaičių**, neišsiaiškinęs, kodėl jų yra per daug, ir nurodydamas, kas nusprendė, kad jų yra per daug. Taip pat nepasitikime SKVC veikla dėl priimamų nekokybiškų, skubotų ir techniškai netvarkingų sprendimų. Prieita net iki to, kad per dvi dienas, po to kai buvo paskelbta naujoji

studijų vertinimo tvarka, SKVC sugebėjo įvertinti per 1000 studijų programų.

2.4. SKVC (2018-03-05 pranešimas), aiškindamas studentams, nurodo, kad bet kuriuo kryptių akreditavimo atveju studentams bus sudarytos sąlygos pabaigti studijų programą, į kurią įstojo, o visais akreditavimo atvejais programos buvo įvertintos kaip tinkamos vykdyti studijas (tiek be sąlygų, tiek su papildomomis sąlygomis, tiek ribojamai). Tačiau į LEU įstojusiems studentams, neatsižvelgus į SKVC paaiškinimus, ŠMM įsakymu nuo 2018 m. liepos 1 d. studijos nutrauktos.

LEU, LSU ir ASU alumnai, LAMPSS ir LEU profsąjungos, Lietuvos mokslininkų sąjunga ■

STUDIJŲ NAUJOVĖS

Universitetų ir įmonių susivienijimas – verslumui skatinti

Šiuolaikinis verslininkas turi būti kūrybingas, mokėti generuoti idėjas ir dirbti komandoje, ryžtingas, darbštus ir mokantis savarankiškai priimti sprendimus. Todėl labai svarbu, kad dar studijų metais jaunam žmogui būtų sudaryta galimybė pasirinkti tokias studijų programas ar projektus, kurie padėtų ugdyti verslumą, įgyti praktinių žinių, kurios vėliau padėtų sėkmingai veikti darbo rinkoje.

Būtiniausia sąlyga – konstruktyvus mokslo ir verslo bendradarbiavimas. Lietuvos pramonininkų konfederacija kartu su didžiausiais Lietuvos universitetais – Vytauto Didžiojo universitetu, Vilniaus Gedimino technikos universitetu, Vilniaus universitetu, Kauno technologijos universitetu ir Klaipėdos universitetu – jau šį pavasarį pradės įgyvendinti bendrą projektą „Patirties partneriai LT“. Projektą įgyvendins ir gerą patirtimi su kitais universitetais dalinsis VDU Verslo praktikų centras.

„Šis projektas svarbus Lietuvos aukštojo mokslo kokybės gerinimui, užtikrinant

žmogaus profesinių ir asmeninių gebėjimų ugdymą. Tai padėtų atrasti kvalifikuotą ir pasitenkinimą teikiančią darbą. Turėtų būti glaudesnis tiek universitetų, tiek įvairių įmonių ir organizacijų tarpusavio bendradarbiavimas – išryškintas reikiamų specialistų poreikis ir būtinos profesinės studentų kompetencijos.

Projektas suvienys didžiuosius Lietuvos universitetus

VDU Verslo praktikų centro mokymų vadovo Liudo Švipo teigimu, vienas svarbiausių dalykų, ugdant verslumo kompetencijas, – glaudus bendradarbiavimas su įmonėmis kurios turėtų politinį nusiteikimą ir suprastą socialinę atsakomybę. „Lietuvai labai svarbus aspektas, kad universitetai pradeda dirbti kartu su Lietuvos pramonininkų konfederacija. Nors tas bendradarbiavimas vykdavo ir anksčiau, tačiau iki šiol jis buvo visiškai nesisteminis. Džiaugiamės, kad dirbdami kartu turėsime galimybę sukurti

VDU Verslo praktikų centro mokymų vadovas Liudas Švipas

vieną bendrą išmaniųjų praktikų modelį, kuriam pritarė daugiau kaip 5000 įmonių“, – tikina L. Švipas.

Pasak centro atstovo, šio projekto įgyvendinimas įtrauks tris tikslines ir labai svarbias grupes – universitetų-partnerių studentus, dėstytojus-praktikos vadovus ir darbdavių atstovus – praktikos mentorus, kuriuos apmokys VDU Verslo praktikų centro specialistai.

L. Švipas džiaugiasi, kad projektą „Patirties partneriai LT“ dvejus metus įgyvendins VDU Verslo praktikų centras, kuris laikomas verslumo ugdymo lyderiu. „Bendradarbiaujame su 60 Lietuvos ir tarptautinių kompanijų, o pernai vieninteliai iš Baltijos šalių gavome Europos Komisijos apdovano-

kartos verslumą“, – pabrėžia VDU Verslo praktikų atstovas. Centras orientuojasi ne į trumpalaikius mokymus, o ilgalaikius, taip kurdamas verslumo ekosistemą. Studentai, baigę verslumo ciklą, vėliau sėkmingai įsidarbina į tam tikras verslo įmones. Vieni alumnai į šį centrą sugrįžta jau su savo įmonėmis kaip mentoriai, kurie skaito paskaitas projekto dalyviams, juos konsultuoja, bendrauja, teikia ekspertines išvagas, kviečiasi į savo įmones, kiti dalyvauja kaip įvairių užduočių ar iššūkių formuotojai.

Idėjų sėmėsi iš pasaulinės praktikos

Šiandien Lietuvoje išmanioji praktika – naujovė, tačiau pasaulyje iššūkių sprendimas, kūrybiškumo paslaugų ar produktų tobulinimo metodikų mokymai prasidėjo maždaug prieš septynerius metus. Dėl išmaniųjų praktikų modelio VDU Verslo praktikų centras ilgai bendradarbiavo ir konsultavosi su Suomijos Aalto universitetu, kuris šioje srityje yra vienas iš pirmaujančių pasaulyje.

„Centro komandą nuolat siunčiame į kitas užsienio šalis, kad įgytų naujų žinių ir parsivežusi naujų idėjų, padėtų organizuoti sklandų ir produktyvų centro darbą. Nuolat analizuojame rinką, siūlomas naujas metodines praktikos priemones ir stengiamės jas įdiegti savo darbe. Turime jau kelis šimtus alumnų, kurie, baigę mūsų mokymų programas, sėkmingai dirba versle“, – sako L. Švipas. Jis priduria, kad kiekvienas projekto dalyvis gauna išties neįkainojamos patirties: tiesioginę pažintį su įmonės vadovu, jo konsultacijas, patarimus, tarptautines verslumo žinias, išmoka spręsti įvairias problemas, iš pirmųjų lūpų išgirsta, kaip įkurti įmonę, įgyvendinti savo idėjas. ■

Lietuvos pramonininkų konfederacijos projektų vadovas Simonas Mockevičius

kokybišką studentų parengimą, – sako LPK projektų vadovas Simonas Mockevičius. – Siekdami, kad mokslas ir verslas bendradarbiautų, nuolat domimės studijų kokybe ir specialistų rengimo praktika aukštosiose mokyklose. Stengiamės palaikyti dialogą su akademinė bendruomenė, atliekame tyrimus, kurių rezultatai padeda geriau suprasti esamas problemas ir ieškoti galimų sprendimų, leidžiant teikti pasiūlymus tiek mokslo įstaigoms, tiek verslui.“

Pašnekovo teigimu, vienas esminių studijų aukštojo mokykloje tikslų turėtų būti jauno

jių. Tarptautinis įvertinimas yra nepaprastai reikšmingas tiek universitetui, tiek visai Lietuvai – esame tarp 50 geriausių sėkmingo universitetų ir įmonių bendradarbiavimo pavyzdžių Europoje ir pasaulyje.“

Toks centras, kuris dirba su keliomis skirtingomis metodikomis, organizuoja išmaniąsias praktikas ir sprendžia verslo įmonių iššūkius, kol kas yra vienintelis Lietuvoje. „Yra centrų, kurie vykdo veiklas, lyg būtų startup'ų inkubatoriai, bet mes pamatėme, kad startup'ų modelis jau pasenęs ir yra šiek tiek naujesnės metodikos ugdyti jaunosios

Malonūs skaitytojai

Kviečiame prenumeruoti Lietuvos mokslininkų laikraštį „Mokslo Lietuva“, leidžiamą nuo 1989 metų. Šis laikraštis skirtas ne tik akademinėi, bet ir plačiajai visuomenei, visiems, kurie domisi mokslo raida, gyvenantiems tiek Lietuvoje, tiek ir bet kurioje kitoje pasaulio šalyje.

Galite užsisakyti:

- 1) spausdintą laikraštį „Mokslo Lietuva“ – Lietuvos pašto skyriuose arba jo internetinėje svetainėje „prenumeruok.lt“, kurį gausite įprastiniu paštu,
- 2) elektroninę laikraščio „Mokslo Lietuva“ versiją (PDF formatu), kuri bus atsiųsta elektroniniu paštu.

„Mokslo Lietuvos“ laikraščio prenumerata matams – 17,86 eurų, elektroninio varianto (PDF) – 10 eurų.

Prenumeratą galima apmokėti, naudojantis elektronine bankininkyste arba banko skyriuje. Aprašymą, kaip užsisakyti „Mokslo Lietuvą“, rasite apsilankę laikraščio svetainėje <http://mokslolietuva.lt/> ir dešinėje pasirinkę nuorodą: „Mokslo Lietuvos“ prenumerata. Tikimės, kad „Mokslo Lietuva“ visada bus laukiama Jūsų namuose.

Kviečiame Jus lankytis ir Lietuvos mokslininkų sąjungos svetainėje <http://lms.lt/>. Su geriausiais linkėjimais „Mokslo Lietuvos“ redakcija

Lietuvos mokslininkų laikraščio projektui „Akademinės bendruomenės indėlis į mokslinės informacijos sklaidos ir populiarinimo sistemą“ vykdyti Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2018 m. skyrė 8 tūkst. eurų. „Mokslo Lietuvos“ redakcija

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė-korektorė Jolanta Niaurienė
Dizainerė Giedrė Zaveckienė

Redakcinės kolegijos pirmininkas – Raimundas Dužinskas, nariai: Alvydas Baležentis, Valentinas Baltrūnas, Valentas Daniūnas, Jonas Dautaras, Vygintas Gontis, Vilma Gudelytė-Abarienė, Nelė Jurkėnaitė, Regina Kvašytė, Valė Macijauskienė, Milena Medineckienė, Andrius Pukšas, Eugenijus Stumbrys, Emilis Urba, Dalia Urbanavičienė, Janina Valančiūtė.

Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius

El. paštas mokslolietuva@gmail.com

Laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt

Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei ne visada joms pritaria. Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“. Laikraštis platinamas tik prenumeratoriams ir redakcijoje.

ISSN 1392-7191

Leidžia

UAB „Mokslininkų laikraštis“

SL Nr. 169

Spausdino

UAB „Petro ofsetas“

Savanorių pr. 174D, LT-03153, Vilnius

Tiražas 500 egz.